

Onderwerp: Rekenkamerbrief DoeMee-onderzoek ondersteuning volksvertegenwoordiging

Huizen: 19 juni 2023

Uw brief van:

Nummer:

Uw kenmerk:

Bijlagen: 2

Bij beantwoording van deze brief, graag datum, nummer en onderwerp vermelden.

Geachte raadsleden,

De rekenkamer van de gemeente Huizen heeft deelgenomen aan een DoeMee-onderzoek van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRK) naar de staat van de ondersteuning in het decentraal bestuur. Door middel van deze brief willen wij u informeren over de uitkomsten van dit onderzoek.

Korte schets onderzoek

De maatschappelijke uitdagingen, en daarmee de opgaven voor het gemeentebestuur, nemen sterk toe. Om de kaderstellende en controlerende rol van de raad goed te kunnen blijven vervullen, is een goede ondersteuning onontbeerlijk. Daarom richtte het DoeMee-onderzoek 2022 zich op de ondersteuning van de volksvertegenwoordiging. De centrale vraag van het onderzoek was: hoeveel is de raad bereid voor haar eigen ondersteuning uit te geven? Het gaat hierbij om vragen als: wat is het budget waarover de decentrale volksvertegenwoordiging beschikt? Wat wordt daaruit gefinancierd? Worden alle middelen besteed of blijft er geld liggen? Is dit de afgelopen jaren veranderd en wat zijn de redenen daarvan?

Onderzoeksbureau PBLQ heeft het onderzoek, waaraan 70 gemeenten, 6 provincies en 6 waterschappen hebben deelgenomen, uitgevoerd. Door middel van een vragenlijst zijn gegevens opgevraagd bij contactpersonen van de griffie en de rekenkamer.

Bevindingen

De opbrengsten van de inventarisatie zijn opgenomen in zogenaamde factsheets. Aan elke deelnemende overheid is een op maat opgestelde factsheet (zie bijlage 1) verstrekt. In deze factsheet zijn de antwoorden van Huizen weergegeven, en vergeleken met het gemiddelde van alle deelnemende gemeenten. De bevindingen zijn ook vergeleken met het gemiddelde van specifieke gemeentegrootteklassen. Door de onderzoekers is met de personen die (het

meest) verantwoordelijk waren voor de verstrekte informatie een kort verdiepend gesprek gevoerd. In de gesprekken is ingegaan op achtergronden bij de verstrekte informatie en de daaraan ten grondslag liggende overwegingen. Deze inzichten zijn benut om de opbrengsten beter in hun context te kunnen plaatsen en van nadere duiding te kunnen voorzien. In een verdiepende rapportage (bijlage 2) geeft PBLQ achtergronden en nuanceringen bij de verkregen inzichten en resultaten.

Naar aanleiding van de informatie in de factsheet heeft de rekenkamer een aanvullend gesprek gevoerd met de griffier om bij een aantal gegevens meer inzicht te krijgen.

Onderstaand volgt een korte samenvatting van de bevindingen per onderdeel.

1. Budgetten en omvang griffie

De gemeente Huizen heeft als vrijwel enige deelnemende gemeente geen gegevens ingevuld wat betreft het onderdeel 'budgetten van de griffie'. Het ging hier over het budget dat wordt gebruikt voor het functioneren van de griffie zelf, bijvoorbeeld salarislasten, huisvestingslasten, doorberekening ICT. Uit navraag bij de contactpersoon blijkt dat de gemeente Huizen deze gegevens niet kan aanleveren. Aangegeven is dat overheadkosten op een hoger niveau (kostenplaats) worden bekeken en niet zijn terug te rekenen naar de griffie. Dit is door de rekenkamer niet verder onderzocht.

Vrijwel alle andere deelnemende gemeenten doen wel opgave van bedragen. Gemeenten van een vergelijkbare grootte hadden in 2022 gemiddeld een budget van € 306.582.

In 2022 was de personele omvang van de griffie in Huizen 3,7 fte, terwijl dit bij gemeenten van gelijke grootte gemiddeld 3,1 fte was. Onder de 3,7 fte vallen de griffier (1fte), de raadsadviseur (0,7 fte), de ambtelijk secretaris van de rekenkamer (0,44 fte) en twee medewerkers agendering (1,6 fte). Een mogelijke verklaring voor het verschil is dat de ondersteuning van de rekenkamer (0,44 fte) hierin wordt meegeteld. Een andere verklaring is dat er vanaf 2020 twee medewerkers agendering onder de griffie vallen (1,6 fte). De medewerkers agendering zijn echter werkzaam voor zowel het college als voor de raad en de raadscommissies. Deze twee verklaringen zijn niet verder onderzocht door de rekenkamer.

Ter aanvulling, het commissiegriffierschap is sinds kort onder gebracht bij de griffie en wordt tijdelijk uitgevoerd door de twee medewerkers agendering en de raadsadviseur. Voorheen waren de commissiegriffiers onderdeel van de ambtelijke organisatie. De benodigde capaciteit voor deze werkzaamheden moet nog worden vastgesteld.

2. Budgetten voor o.a. opleiding, onderzoek en communicatie

Voor opleiding en trainingen voor raadsleden was in 2022 € 9.600 in de begroting beschikbaar. Gemeenten van een vergelijkbare grootte hadden in 2022 gemiddeld een budget van € 11.219 beschikbaar voor opleiding en trainingen. De griffie organiseert trainingen en/of opleidingen als er behoefte aan of een aanleiding voor is. Gedurende de raadsperiode inventariseert de griffie naar eigen zeggen de behoefte aan training en/of opleiding. Vervolgens wordt er gericht aanbod gedaan. Ambtelijk is aangegeven dat er in 2020 geen behoefte was aan training en/of opleiding.

Er is geen specifiek vast budget voor onderzoek, advies en/of communicatie ten behoeve van de volksvertegenwoordiging bij de griffie ondergebracht. Communicatie is in Huizen ondergebracht bij de raadsadviseur. Het budget van vergelijkbare gemeenten met een communicatiebudget is in 2022 gemiddeld € 1.637.

3. Budget fractieondersteuning

In Huizen gaat de verdeling van het budget fractieondersteuning naar rato van het aantal raadsleden. De tien fracties in Huizen hadden in 2022 een gezamenlijk budget van totaal € 15.659 voor fractieondersteuning, de jaren ervoor was het € 13.175 per jaar.

Vergelijkbare gemeenten hadden in 2022 een budget van € 17.272. De gemeente Huizen heeft meer fracties (10) dan gemiddeld (8) maar totaal minder geld beschikbaar voor fractieondersteuning dan gemiddeld.

Vanaf 2020 is de besteding aan fractieondersteuning gedaald, in 2021 is € 10.924 besteed aan fractieondersteuning. Opvallend is dat het budget voor dit onderdeel omhoog is gegaan in 2022.

4. Budget rekenkamer(commissie)

De rekenkamer(commissie) van de gemeente Huizen had in 2022 een budget van € 34.568. Uit dit budget worden zowel de vergoedingen voor de leden als de onderzoekskosten betaald. Vergelijkbare gemeenten hadden in 2022 een budget van € 36.973 voor de rekenkamercommissie. De bestedingen van de rekenkamercommissie zijn na 2019 gedaald, wegens onder meer het uitvoeren van onderzoeken in eigen beheer en onderbezetting van de rekenkamercommissie. In de jaarverslagen van de rekenkamercommissie wordt verantwoording afgelegd over de (onder)bestedingen. Ook is het budget van de rekenkamercommissie vanwege bezuinigingen vanaf 2020 verlaagd.

Ter aanvulling, tijdens de raadsvergadering d.d. 3 november 2022 heeft de gemeenteraad besloten het budget van de rekenkamer te verhogen met € 7.000 per jaar. Het budget voor 2023 bedraagt € 42.000.

5. Ambtelijke bijstand

Net als de meeste vergelijkbare gemeenten verlenen ambtenaren in Huizen bijstand aan de raad op grond van geformaliseerde afspraken. In Huizen is net als bij de meeste andere gemeenten niet bekend hoeveel fte aan ambtelijke bijstand ten behoeve van volksvertegenwoordigers de afgelopen jaren daadwerkelijk is ingezet.

6. Schriftelijke vragen

In de factsheet is opgenomen dat in Huizen niet bekend is hoeveel schriftelijke en/of mondelinge vragen volksvertegenwoordigers jaarlijks stellen in Huizen. Bij 82% van de gemeenten worden schriftelijke vragen geregistreerd en formeel afgedaan (bij mondelinge vragen is dat 35%).

Uit navraag bij de contactpersoon blijkt dat schriftelijke vragen in Huizen worden geregistreerd, zoals opgenomen in het reglement van orde. Tevens stellen wij vast dat op de website van de gemeente Huizen de schriftelijke vragen en de beantwoording worden bijgehouden. Wij hebben niet onderzocht of dit overzicht volledig is.

7. Informatiebijeenkomsten en werkbezoeken

In Huizen worden er jaarlijks diverse informatiebijeenkomsten en werkbezoeken georganiseerd voor de raad. In 2022 waren er bijvoorbeeld 9 informatiebijeenkomsten. In vergelijkbare gemeenten waren er in 2022 gemiddeld 11 informatiebijeenkomsten. In 2022 heeft de griffie 6 werkbezoeken georganiseerd. In vergelijkbare gemeenten waren er in 2022 gemiddeld 5 werkbezoeken voor de raad.

8. Raadsinformatiesysteem

Huizen gebruikt op dit moment gemeenteoplossingen als raadsinformatiesysteem. 13% van alle deelnemende gemeenten gebruikt gemeenteoplossingen. De meeste gemeenten (59%) gebruiken Ibabs. Ander gemeenten maken gebruik van Notubiz (21%), Parlaeus (3%), Green Valley/Roxit Visma (1%) of een ander systeem (3%).

Conclusie en aanbeveling

De rekenkamer concludeert dat de ondersteuning van de gemeenteraad in Huizen in veel opzichten vergelijkbaar is met gemeenten van vergelijkbare grootte. Echter kunnen wij geen uitspraak doen over het onderdeel budget van de griffie vanwege het ontbreken van gegevens over dit onderdeel.

De onderzoekers van PBLQ constateren dat de aandacht voor ondersteuning van de volksvertegenwoordiging toeneemt maar dat directbetrokkenen tegelijkertijd menen dat de eisen en verwachtingen ten aanzien van de volksvertegenwoordiging nog sterker toenemen, dit met oog op de decentralisaties.

In de verdiepende rapportage staat dat griffie(r)s in verschillende gemeenten en provincies de toenemende uitdagingen herkennen en zij daarop reageren door te streven naar structurele professionalisering van de griffie. De rekenkamer ziet de uitkomsten van dit onderzoek daarom als een startpunt voor de raad om een verdiepend gesprek te gaan voeren over dit onderwerp. De rekenkamer doet daarom de aanbeveling om allereerst als raadsleden met elkaar in gesprek te gaan 'onder begeleiding van een onafhankelijke derde partij' over de bevindingen en te reflecteren op de uitkomsten. Zo kan men wellicht verrijkt met ideeën van andere gemeenten, naar de eigen ondersteuning kijken. Hierbij kunnen de volgende vragen als uitgangspunt genomen worden:

- Waar heeft de raad de komende jaren behoefte aan (ambitie) als het gaat om zijn taak goed uit te kunnen voeren? Welke ondersteuning sluit hierop aan?
- Hoe wordt de ondersteuning ervaren t.a.v. de controlerende- en kaderstellende rol en is dit overeenkomstig met waar de behoefte ligt?

De rekenkamer beveelt aan om op basis van dit onderlinge gesprek vervolgens als raad hierover in gesprek te gaan met de griffie.

Tot slot

Wij hebben de factsheet voorgelegd voor ambtelijk wederhoor om na te gaan of de feiten in het rapport juist zijn. Naar aanleiding daarvan zijn er verder geen onjuistheden of aanvullingen naar voren gebracht. Er is geen bestuurlijk wederhoor toegepast omdat dit onderzoek specifiek gaat over de raad.

Graag zouden wij als toehoorder aanschuiven bij een eventueel raads gesprek. Mocht u vragen hebben over het dit DoeMee-onderzoek, dan kunt u contact opnemen de rekenkamer via rekenkamer@huizen.nl.

Hoogachtend,

namens de rekenkamer

Geanonimiseerd

Ria Quapp
voorzitter van de rekenkamer

Bijlagen

1. Factsheet DoeMee-onderzoek 2022 gemeente Huizen.
2. Rapportage over de ondersteuning van de volksvertegenwoordiging. De bevindingen uit het DoeMee-onderzoek 2022 in breder perspectief, PBLQ, december 2022.

Factsheet Doe Mee 2022

Huizen
NVRR DoeMee-onderzoek 2022

Uw rekenkamer heeft deelgenomen aan het NVRR DoeMeeonderzoek 2022, naar de ondersteuning van de volksvertegenwoordiging in het decentraal bestuur. In dit onderzoek hebben 70 gemeenten, 6 provincies en 6 waterschappen informatie verstrekt over de inrichting van de griffie, de mogelijkheid tot fractieondersteuning, de inrichting van de rekenkamerfunctie en de mogelijkheid tot ambtelijke bijstand en het volgen van opleidingsprogramma's. De centrale vraag was: hoeveel is de volksvertegenwoordiging bereid voor haar eigen ondersteuning uit te geven?

In deze factsheet presenteren wij de resultaten van de inventarisatie. Over het algemeen zal steeds worden vermeld welk antwoord uw gemeente bij de verschillende vragen heeft gegeven. Tevens worden de antwoorden van alle deelnemende gemeenten gepresenteerd en de antwoorden van gemeenten uit dezelfde 'gemeentegrootteklasse'. (Hieronder vindt u een overzicht van de verschillende vergelijkingsgroepen) De data bieden u de mogelijkheid om de positie van 'uw gemeente' te vergelijken met die van andere. Overigens, als wij de antwoorden van 'uw gemeente' vergelijken met die van alle deelnemende gemeenten, dan maken de antwoorden van uw gemeente ook deel uit van het totaal aantal gemeenten.

In een aparte 'side-letter' presenteren wij verschillende tijdens het onderzoek opgedane kwalitatieve inzichten. Deze inzichten zijn mede relevant om tot een betere interpretatie van de gepresenteerde resultaten te komen.

De volgende vergelijkingsgroepen worden gehanteerd in dit onderzoek.

Gemeenten met minder dan 30.000 inwoners (N = 26)

Schiermonnikoog, Vlieland, Ameland, Terschelling, Opmeer, Reusel-de Mierden, Beesel, Texel, Dantumadiel, Oirschot, Druten, Eersel, Bladel, Woensdrecht, Koggenland, Steenbergen, Baarn, Oegstgeest, Voorschoten, Albrandswaard, Wassenaar, Kaag en Braassem, Achtkarspelen, Culemborg, Krimpen aan den IJssel, Zaltbommel

Gemeenten tussen 30.000 en 50.000 inwoners (N = 22)

Valkenswaard, Waddinxveen, Bernheze, Echt-Susteren, Papendrecht, Tytjerksteradiel, Aalsmeer, Schouwen-Duiveland, Tynaarlo, Berg en Dal, Bodegraven-Reeuwijk, Teylingen, Oude IJsselstreek, Wageningen, Huizen, Kerkrade, Medemblik, Noardeast-Fryslân, Zuidplas, Lingewaard, Overbetuwe, Barendrecht

Gemeenten tussen de 50.000 en 100.000 inwoners (N = 14)

Fryske Marren, Woerden, Doetinchem, Westerkwartier, Stichtse Vecht, Zeist, Capelle aan den IJssel, Assen, Gouda, Leidschendam-Voorburg, Schiedam, Hengelo, Heerlen, Sittard-Geleen

Vergelijklingsgroep 100.000+ gemeenten (N = 7)

Dordrecht, Leeuwarden, Zaanstad, Haarlemmermeer, Breda, Eindhoven, Utrecht

Inhoudsopgave

1 Griffie

- 1.1 De budgetten voor de griffie
- 1.2 Omvang van de griffie
- 1.3 Budget training en opleiding
- 1.4 Budget onderzoek en advies
- 1.5 Budget communicatie

2 Fractie-ondersteuning en -assistentie

- 2.1 Budgetten

3 Rekenkamerfunctie

- 3.1 Budgetten

4 Ambtelijke bijstand

- 4.1 Algemeen
- 4.2 Personele ondersteuning
- 4.3 Budget voor extra of bijzondere vormen van ambtelijke ondersteuning

5 Informatievoorziening en volksvertegenwoordiging

- 5.1 Vragen
- 5.2 Onderzoek
- 5.3 Informatiebijeenkomsten
- 5.4 Werkbezoeken
- 5.5 Informatiesystemen

6 Informatievoorziening en volksvertegenwoordiging

- 6.1 Algemeen

1. Griffie

1.1 De budgetten voor de griffie

Begroot en besteed budget voor het functioneren van de griffie

Het gaat hier uitsluitend over het budget dat wordt gebruikt voor het functioneren van de griffie zelf. Eventuele bedragen die via de griffie besteed worden aan andere activiteiten ten behoeve van de raad, tellen hier niet mee.

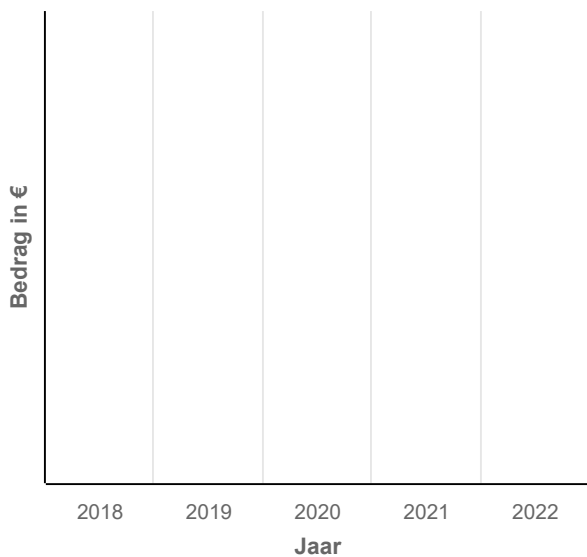
In onderstaand overzicht hebben wij in de eerste kolom weergegeven wat de antwoorden zijn geweest in uw gemeente. De tweede kolom bevat de gemiddelde antwoorden van alle gemeenten. De derde kolom bevat de gemiddelde antwoorden van alle gemeenten uit dezelfde gemeentegrootteklasse.

	Huizen	Gemiddelde alle gemeenten	Gemiddelde mijn gemeentegrootteklasse
Begroot voor het functioneren van de griffie in 2022	niet voorhanden	391.817 euro (n=67)	306.582 euro (n=21)
Begroot voor het functioneren van de griffie in 2021	niet voorhanden	371.031 euro (n=67)	289.689 euro (n=21)
Besteed voor het functioneren van de griffie in 2021	niet voorhanden	368.083 euro (n=68)	287.192 euro (n=21)

Trendlijn begroot en besteed budget voor het functioneren van de griffie

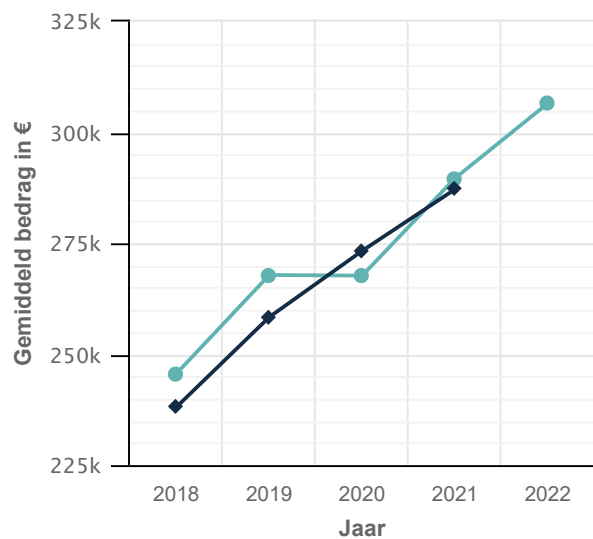
De linker grafiek geeft weer hoe het budget is begroot en besteed in uw gemeente. Ter vergelijking bevat de rechter grafiek de gemiddelden van de vergelijkingsgroep (gemeenten van dezelfde gemeentegrootteklasse).

Huizen: Begroot en besteed budget voor het functioneren van de griffie 2018-2022

● Begroot
◆ Besteed

Vergelijkingsgroep: Gemiddeld begroot en gemiddeld besteed budget voor het functioneren van de griffie 2018-2022

● Gemiddeld begroot
◆ Gemiddeld besteed

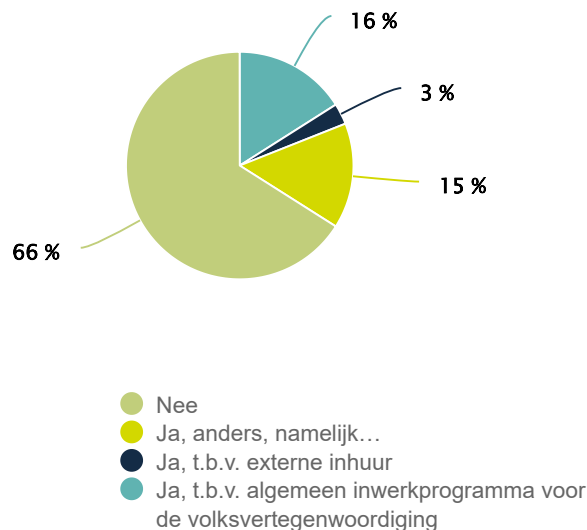
De volgende activiteiten maken deel uit van dit budget:

	Huizen	Aanwezig bij % alle gemeenten (n=68)	Aanwezig bij % gemeentegrootteklasse (n=21)
salarislasten griffier en griffie		100 %	100 %
huisvestingslasten		21 %	24 %
doorberekening ICT		32 %	33 %
overige doorberekening ondersteuning (HRM e.d.)		24 %	29 %
opleiding en scholingskosten griffiemedewerkers		76 %	71 %
lidmaatschappen		76 %	71 %
bijwonen congressen en symposia door medewerkers griffie		76 %	71 %
communicatie en voorlichting		28 %	29 %
werkbezoeken of excursies		34 %	33 %
abonnementen voor toegang tot kennisbanken, bibliotheken en vakbladen		44 %	48 %
speciale projecten onder verantwoordelijkheid van de griffie		21 %	24 %
anders, namelijk		16 %	14 %

Maken gemeenten gebruik van aanvullende budgetten voor activiteiten ter ondersteuning van de griffie?

Huizen antwoordde: Ja, t.b.v. algemeen inwerkprogramma voor de volksvertegenwoordiging

Verdeling van de antwoorden op de vraag of de griffier of griffie cursussen/trainingen verzorgt ten behoeve van de volksvertegenwoordiging: (n=67)

1.2 Omvang griffie

Welke personele omvang (in fte's) is voor de griffie (inclusief raads-/provinciegriffier) in de onderstaande jaren begroot?

Eventuele personele capaciteit die is verkregen door middel van externe huur is hier meegeteld.

In onderstaand overzicht hebben wij in de eerste kolom weergegeven wat de antwoorden zijn geweest in uw gemeente. De tweede kolom bevat de gemiddelde antwoorden van alle gemeenten. De derde kolom bevat de gemiddelde antwoorden van alle gemeenten uit dezelfde

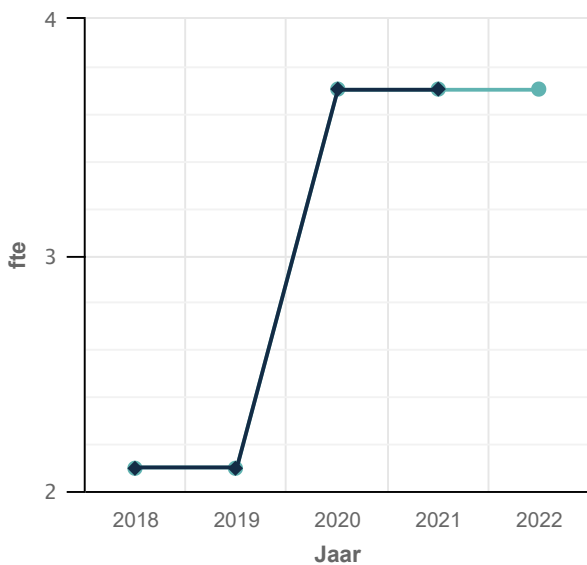
gemeentegrootteklasse.

	Huizen	Gemiddelde alle gemeenten	Gemiddelde mijn gemeentegrootteklasse
Begroot voor de personele omvang in 2022	3,7 fte	3,8 fte (n=67)	3,1 fte (n=21)
Begroot voor de personele omvang in 2021	3,7 fte	3,5 fte (n=67)	2,9 fte (n=21)
Daadwerkelijk beschikbare fte's in 2021	3,7 fte	3,5 fte (n=67)	2,8 fte (n=21)

Trendlijn personele omvang voor het functioneren van de griffie die is begroot en is besteed

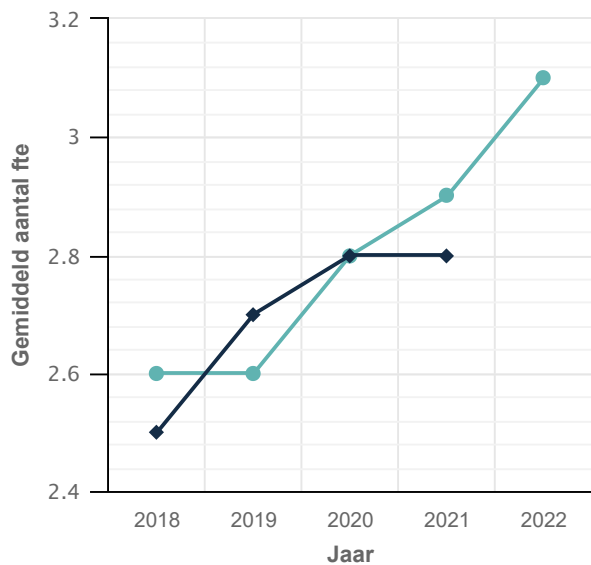
De linker grafiek geeft de personele omvang van de griffie in uw gemeente weer. Ter vergelijking bevat de rechter grafiek de gemiddelden van de vergelijkingsgroep (gemeenten van dezelfde gemeentegrootteklasse).

Begroot versus besteed in personele omvang (in fte's) voor de griffie

● Begroot
◆ Besteed

Vergelijkingsgroep: Gemiddeld begroot versus gemiddeld besteed personele omvang griffie

● Gemiddeld begroot
◆ Gemiddeld besteed

Kunt u de personele omvang van de griffie voor dit jaar (stand van zaken per 1 juli 2022) specificeren?

In onderstaand overzicht hebben wij in de eerste kolom weergegeven wat de antwoorden zijn geweest in uw gemeente. De tweede kolom bevat de gemiddelde antwoorden van alle gemeenten. De derde kolom bevat de gemiddelde antwoorden van alle gemeenten uit dezelfde gemeentegrootteklasse.

	Huizen	Gemiddelde alle gemeenten	Gemiddelde mijn gemeentegrootteklasse
Raadsgriffier/provinciegriffier	1,0 fte	1,0 fte (n=69)	1,0 fte (n=22)
Commissiegriffier	0,0 fte	0,7 fte (n=62)	0,6 fte (n=19)
(Raads-)/staten adviseurs	0,7 fte	0,9 fte (n=63)	0,7 fte (n=19)
Secretariële ondersteuning	0,0 fte	1,0 fte (n=66)	0,8 fte (n=19)
Communicatieadviseur	0,0 fte	0,2 fte (n=60)	0,1 fte (n=17)
Overig	2,0 fte	0,2 fte (n=60)	0,2 fte (n=16)

1.3 Budget training en opleiding

Begroot en besteed budget voor het verzorgen van trainingen en opleidingen ten behoeve van de volksvertegenwoordiging

Het gaat hier om bedragen die op algemeen niveau beschikbaar zijn voor het verzorgen van trainingen en opleidingen ten behoeve van de volksvertegenwoordiging. Hierbij kan ook worden gedacht aan online trainingen en opleidingen. Opleidingsbudgetten waar fracties zelf over beschikken vallen hier niet onder.

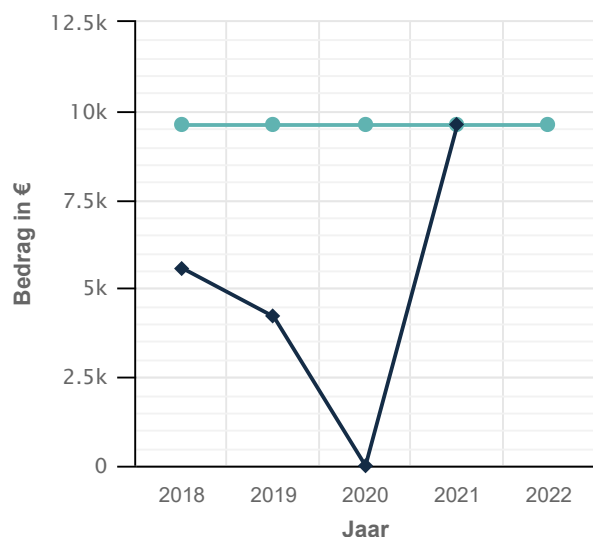
In onderstaand overzicht hebben wij in de eerste kolom weergegeven wat de antwoorden zijn geweest in uw gemeente. De tweede kolom bevat de gemiddelde antwoorden van alle gemeenten. De derde kolom bevat de gemiddelde antwoorden van alle gemeenten uit dezelfde gemeentegrootteklasse.

	Huizen	Gemiddelde alle gemeenten	Gemiddelde mijn gemeentegrootteklasse
Begroot bedrag voor training en opleidingen in 2022	9.600 euro	11.772 euro (n=61)	11.219 euro (n=19)
Begroot bedrag voor training en opleidingen in 2021	9.600 euro	9.661 euro (n=61)	10.060 euro (n=19)
Besteed bedrag voor training en opleidingen in 2021	9.595 euro	3.793 euro (n=64)	3.390 euro (n=19)

Trendlijn begroot en besteed budget voor het verzorgen van trainingen en opleiding ten behoeve van de volksvertegenwoordiging

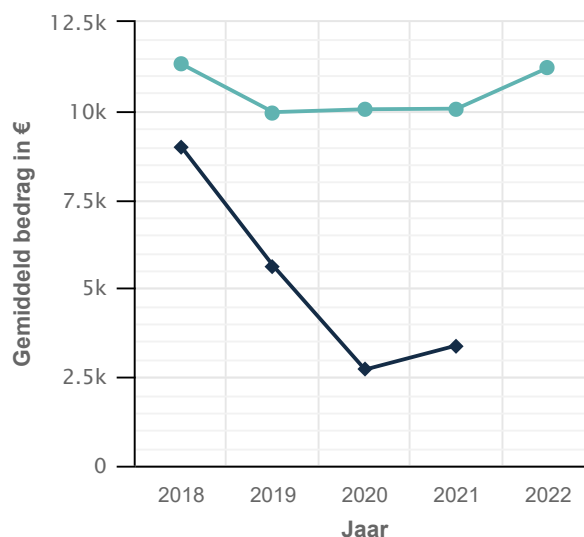
De linker grafiek geeft weer hoe het budget is begroot en besteed in uw gemeente. Ter vergelijking bevat de rechter grafiek de gemiddelden van de vergelijkingsgroep (gemeenten van dezelfde gemeentegrootteklasse).

Huizen: Begroot en besteed budget voor het verzorgen van trainingen en opleidingen 2018-2022

● Begroot
◆ Besteed

Vergelijkingsgroep: Gemiddeld begroot en gemiddeld besteed budget voor het verzorgen van trainingen en opleidingen 2018-2022

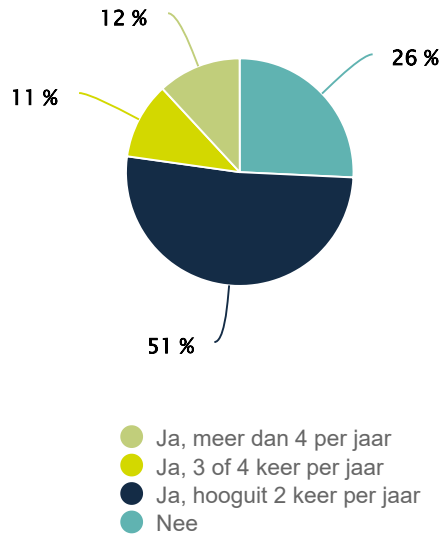

● Gemiddeld begroot
◆ Gemiddeld besteed

Verzorgt de griffier of griffie cursussen/trainingen ten behoeve van de volksvertegenwoordiging?

Huizen antwoordde: Ja, hooguit 2 keer per jaar

Verdeling van de antwoorden op de vraag of de griffier of griffie cursussen/trainingen verzorgt ten behoeve van de volksvertegenwoordiging: (n=66)

1.4 Budget onderzoek en advies

Begroot en besteed budget (jaarlijks structureel) voor onderzoek en advies ten behoeve van de volksvertegenwoordiging *

De volgende vragen gaan over de bedragen die (eventueel) bij de griffie jaarlijks structureel beschikbaar zijn voor onderzoek en advies ten behoeve van de volksvertegenwoordiging. Het gaat hier nadrukkelijk niet om het budget van de rekenkamer(commissie). Ook incidenteel toegekende gelden vallen hier niet onder.

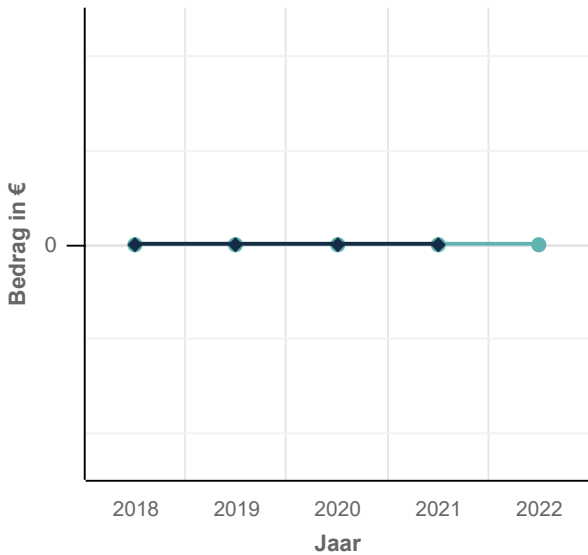
In onderstaand overzicht hebben wij in de eerste kolom weergegeven wat de antwoorden zijn geweest in uw gemeente. De tweede kolom bevat de gemiddelde antwoorden van alle gemeenten. De derde kolom bevat de gemiddelde antwoorden van alle gemeenten uit dezelfde gemeentegrootteklasse.

	Huizen	Gemiddelde alle gemeenten	Gemiddelde mijn gemeentegrootteklasse
Begroot bedrag voor onderzoek en advies in 2022	0 euro	4.227 euro (n=56)	963 euro (n=16)
Begroot bedrag voor onderzoek en advies in 2021	0 euro	5.212 euro (n=56)	963 euro (n=16)
Besteed bedrag voor onderzoek en advies in 2021	0 euro	4.648 euro (n=57)	94 euro (n=17)

Trendlijn begroot en besteed budget voor onderzoek en advies ten behoeve van de volksvertegenwoordiging

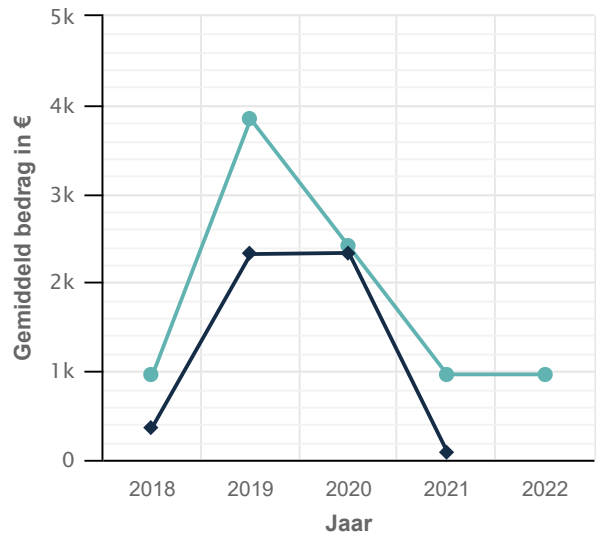
De linker grafiek geeft weer hoe het budget is begroot en besteed in uw gemeente. Ter vergelijking bevat de rechter grafiek de gemiddelden van de vergelijkingsgroep (gemeenten van dezelfde gemeentegrootteklasse).

Huizen: Begroot en besteed budget voor onderzoek en advies 2018-2022

● Begroot
◆ Besteed

Vergelijkingsgroep: Gemiddeld begroot en gemiddeld besteed budget voor onderzoek en advies 2018-2022

● Gemiddeld begroot
◆ Gemiddeld besteed

1.5 Budget communicatie

Begrote en bestede bedragen die (eventueel) bij de griffie beschikbaar zijn voor communicatie ten behoeve van de volksvertegenwoordiging

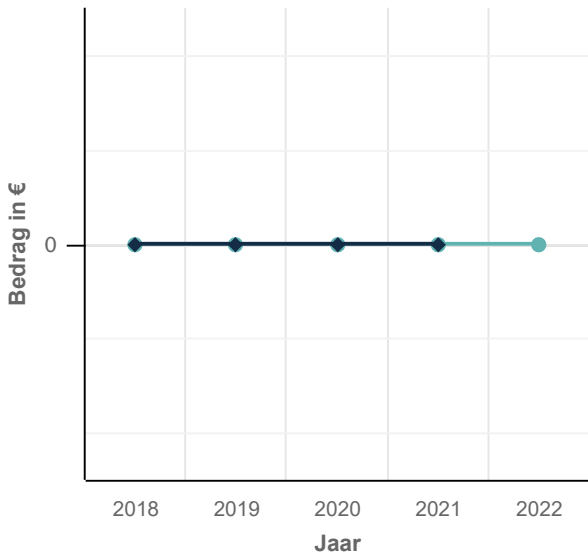
In onderstaand overzicht hebben wij in de eerste kolom weergegeven wat de antwoorden zijn geweest in uw gemeente. De tweede kolom bevat de gemiddelde antwoorden van alle gemeenten. De derde kolom bevat de gemiddelde antwoorden van alle gemeenten uit dezelfde gemeentegrootteklasse.

	Huizen	Gemiddelde alle gemeenten	Gemiddelde mijn gemeentegrootteklasse
Begroot bedrag voor communicatie in 2022	0 euro	7.543 euro (n=51)	1.637 euro (n=14)
Begroot bedrag voor communicatie in 2021	0 euro	8.006 euro (n=50)	1.082 euro (n=14)
Besteed bedrag voor communicatie in 2021	0 euro	5.339 euro (n=49)	1.201 euro (n=13)

Trendlijn begroot en besteed budget voor communicatie ten behoeve van de volksvertegenwoordiging

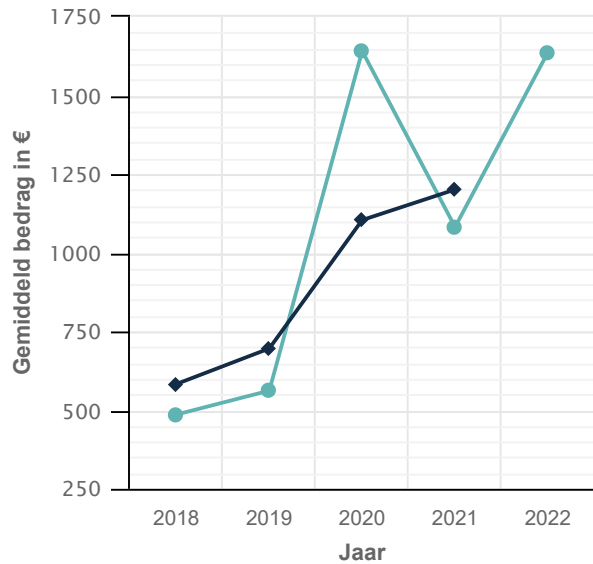
De linker grafiek geeft weer hoe het budget is begroot en besteed in uw gemeente. Ter vergelijking bevat de rechter grafiek de gemiddelden van de vergelijkingsgroep (gemeenten van dezelfde gemeentegrootteklasse).

Huizen: Begroot en besteed bedrag voor communicatie

● Begroot
◆ Besteed

Vergelijkingsgroep: Gemiddeld begroot en gemiddeld besteed bedrag voor communicatie

● Gemiddeld begroot
◆ Gemiddeld besteed

2. Fractieondersteuning en -assistentie

2.1 Budgetten

De volgende vragen gaan over de bedragen die beschikbaar zijn voor betaalde fractie-ondersteuning en -assistentie, bekostigd vanuit het fractiebudget. Bij fractie-ondersteuning gaat het om de bedragen die beschikbaar worden gesteld aan de fracties en die deze fracties naar eigen inzicht (binnen de in uw organisatie geldende randvoorwaarden) kunnen besteden. Fractie-assistentie kan daar bijvoorbeeld deel van uitmaken. Er zijn organisaties die een apart budget aan fracties ter beschikking stellen voor fractie-assistenten. Indien dat het geval is, stellen wij daarover aparte vragen. In sommige organisaties verzorgen zogenaamde fractievolgers of commissieleden ook de (secretariële) ondersteuning van de fractie. Die bedoelen wij niet.

Hoeveel fracties telt uw volksvertegenwoordiging?

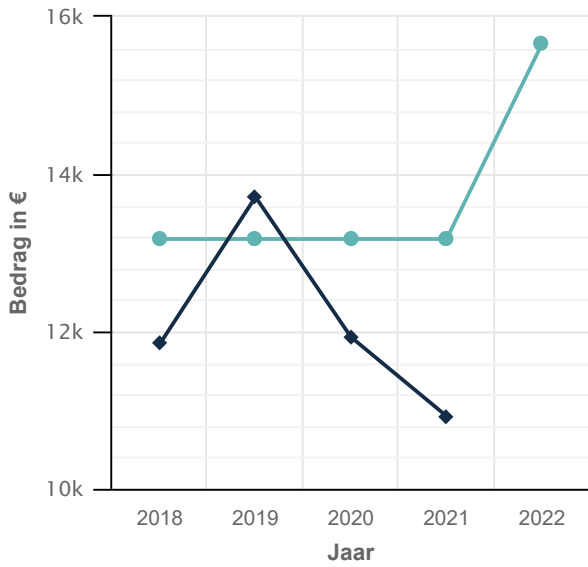
- Huizen: 10 fracties
- Gemiddelde alle gemeenten: 8 fracties
- Gemiddelde mijn gemeentegrootteklasse: 8 fracties

	Huizen	Gemiddelde alle gemeenten	Gemiddelde mijn gemeentegrootteklasse
Begroot voor fractie-ondersteuning in 2022	15.659 euro	48.834 euro (n=66)	17.272 euro (n=21)
Begroot voor fractie-ondersteuning in 2021	13.175 euro	46.012 euro (n=67)	17.783 euro (n=22)
Besteed voor fractie-ondersteuning in 2021	10.924 euro	40.584 euro (n=59)	12.956 euro (n=19)

Trendlijn begroot en besteed budget voor fractie-ondersteuning ten behoeve van de volksvertegenwoordiging

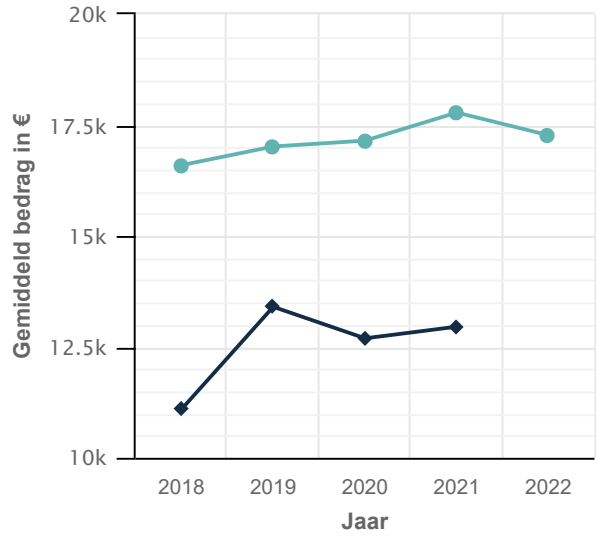
De linker grafiek geeft weer hoe het budget is begroot en besteed in uw gemeente. Ter vergelijking bevat de rechter grafiek de gemiddelden van de vergelijkingsgroep (gemeenten van dezelfde gemeentegrootteklasse).

Huizen: Begroot en besteed bedrag voor fractie-ondersteuning

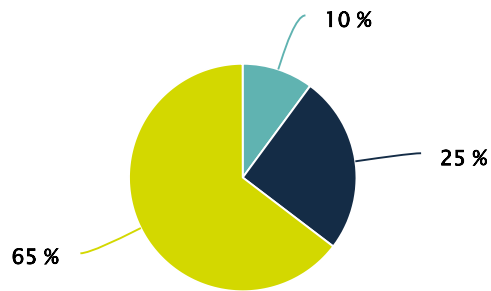
● Begroot
◆ Besteed

Vergelijkingsgroep: Gemiddeld begroot en gemiddeld besteed bedrag voor fractie-ondersteuning

● Gemiddeld begroot
◆ Gemiddeld besteed

Verdeling van de antwoorden op de vraag of het fractiebudget naar rato van het aantal fracties wordt verdeeld (elke fractie krijgt een gelijk deel) of naar rato van het aantal raadsleden: (n=67)

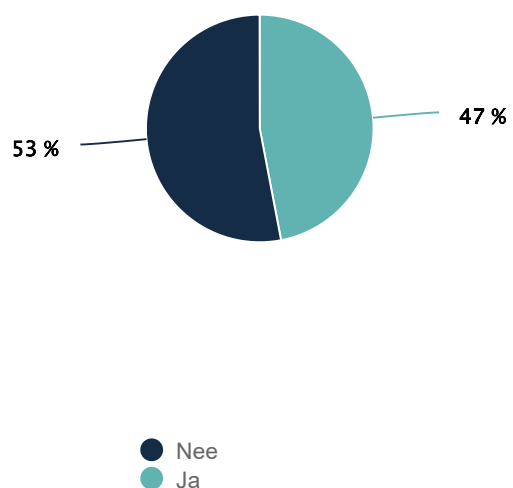

● Anders, namelijk ...
● Naar rato van het aantal raadsleden
● Naar rato van het aantal fracties

In veel organisaties beschikken fracties over de mogelijkheid om eigen fractie-assistenten aan te stellen. Is dat in uw organisatie het geval?

Huizen antwoordde: Nee

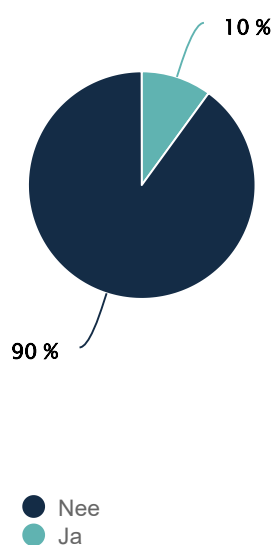
Verdeling van de antwoorden op de vraag of organisaties beschikken over de mogelijkheid om eigen fractie-assistenten aan te stellen: (n=68)

In sommige organisaties beschikken fracties over een eigen scholings-/trainingsbudget. Is dat in uw organisatie het geval?

Huizen antwoordde: Nee

Verdeling van de antwoorden op de vraag of organisaties beschikken over een eigen scholings-/trainingsbudget: (n=68)

3. Rekenkamerfunctie

3.1 Budgetten

Het gaat hier om de bedragen die beschikbaar zijn voor de rekenkamerfunctie. Bij sommige organisaties is sprake van een rekenkamerfunctie die ook actief is voor andere besturen (zoals verschillende gemeenten, provincies of waterschappen). In dat geval hebben wij uitsluitend geïnformeerd naar de bedragen die voor uw organisatie afzonderlijk zijn begroot en besteed.

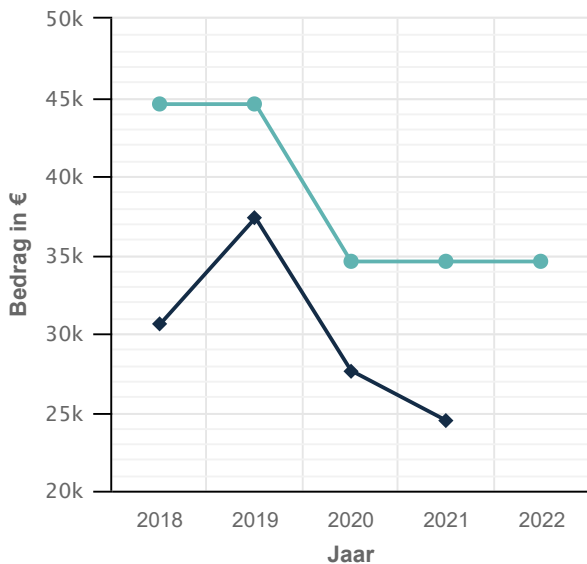
Als bijvoorbeeld een rekenkamer(commissie) werkzaam was voor meer dan één gemeente, provincie of waterschap, dan wordt het bedrag vermeld dat de gemeente waar deze vragenlijst betrekking op heeft bijdraagt aan deze gezamenlijke rekenkamer(commissie).

	Huizen	Gemiddelde alle gemeenten	Gemiddelde mijn gemeentegrootteklasse
Begroot voor de rekenkamer(funcitie) in 2022	34.568 euro	58.974 euro (n=69)	36.973 euro (n=22)
Begroot voor de rekenkamer(funcitie) in 2021	34.568 euro	57.765 euro (n=69)	35.896 euro (n=22)
Besteed bedrag voor de rekenkamer(funcitie) in 2021	24.452 euro	48.054 euro (n=69)	30.220 euro (n=22)

Trendlijn begroot en besteed budget voor de rekenkamerfunctie

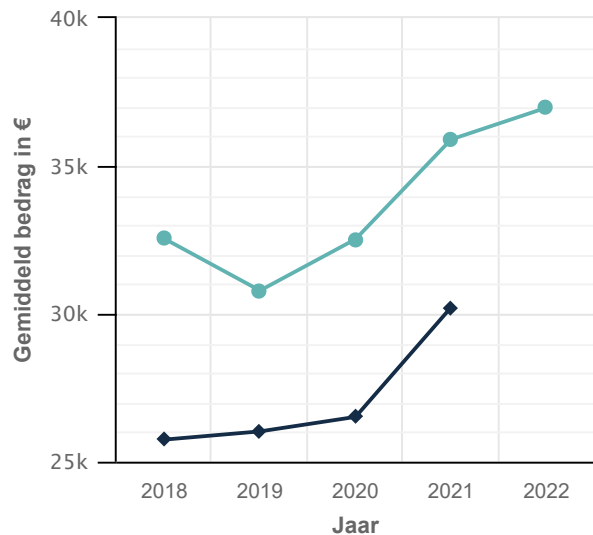
De linker grafiek geeft weer hoe het budget is begroot en besteed in uw gemeente. Ter vergelijking bevat de rechter grafiek de gemiddelden van de vergelijkingsgroep (gemeenten van dezelfde gemeentegrootteklasse).

Huizen: Begroot en besteed bedrag voor de rekenkamerfunctie

● Begroot
◆ Besteed

Vergelijkingsgroep: Gemiddeld begroot en gemiddeld besteed bedrag voor de rekenkamerfunctie

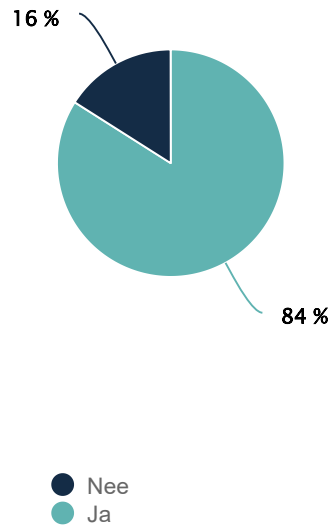

● Gemiddeld begroot
◆ Gemiddeld besteed

Beschikt de rekenkamer(commissie) over eigen personele ondersteuning, zoals voor eigen secretariaat en/of onderzoekers die werk verrichten voor de rekenkamer(commissie)?

Huizen antwoordde: Ja

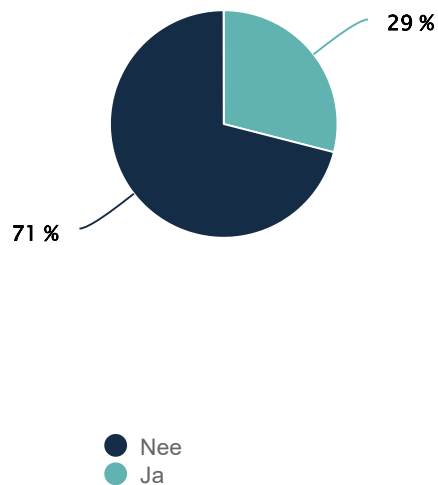
Verdeling van de antwoorden op de vraag of de rekenkamer(commissie) beschikt over eigen personele ondersteuning: (n=67)

Sommige rekenkamer(commissie)s specificeren het bedrag dat beschikbaar is voor onderzoeken in uw organisatie. Kunt u de omvang (in euro's) van het onderzoeksbudget van de rekenkamerfunctie specificeren?

Huizen antwoordde: Nee

Verdeling van de antwoorden op de vraag of rekenkamer(commissie)s de omvang van het onderzoeksbudget van de rekenkamer kunnen specificeren: (n=63)

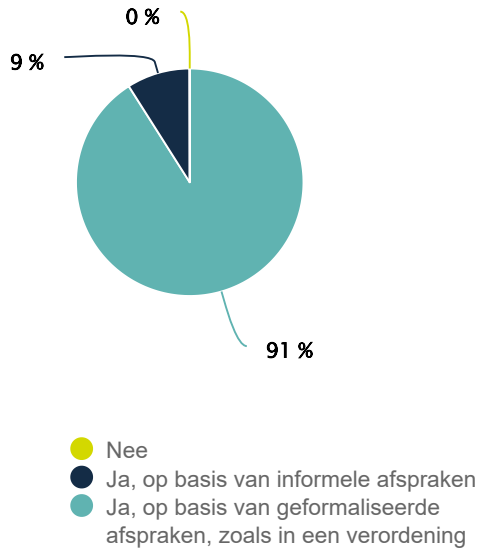
4.1 Algemeen

De volgende vragen gaan over de ambtelijke bijstand die wordt verleend aan volksvertegenwoordigers (raadsleden, leden provinciale staten, leden AB).

Bestaat er in uw organisatie een procedure voor het verlenen van ambtelijke bijstand aan volksvertegenwoordigers?

Huizen antwoordde: Ja, op basis van geformaliseerde afspraken, zoals in een verordening

Verdeling van de antwoorden op de vraag of er in organisaties een procedure bestaat voor het verlenen van ambtelijke bijstand aan volksvertegenwoordigers: (n=68)

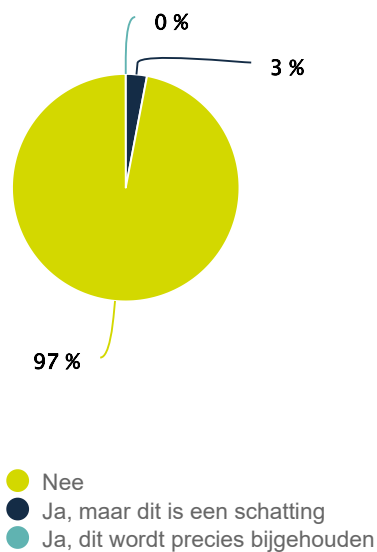

4.2 Personele ondersteuning

Is bekend hoeveel fte aan ambtelijke bijstand ten behoeve van volksvertegenwoordigers daadwerkelijk is ingezet?

Huizen antwoordde: niet voorhanden

Verdeling van de antwoorden op de vraag of bekend is hoeveel fte aan ambtelijke bijstand ten behoeve van volksvertegenwoordigers daadwerkelijk is ingezet: (n=65)

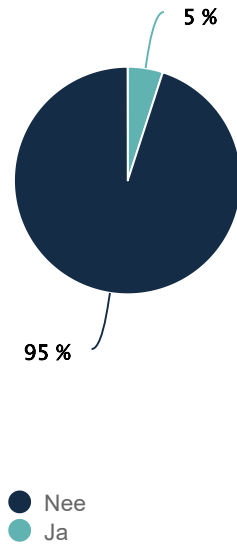
4.3 Budget voor extra of bijzondere vormen van ambtelijke ondersteuning

Soms kan er budget worden aangevraagd voor extra of bijzondere vormen van ambtelijke ondersteuning, naast de gebruikelijke regeling voor ambtelijke bijstand. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn bij de ondersteuning van het voorbereiden van een initiatiefvoorstel.

Is hiervan bij uw organisatie wel eens sprake geweest?

Huizen antwoordde: Nee

Verdeling van de antwoorden op de vraag of er binnen organisaties budget kan worden aangevraagd voor extra of bijzondere vormen van ambtelijke ondersteuning: (n=66)

5. Informatievoorziening volksvertegenwoordiging

5.1 Vragen

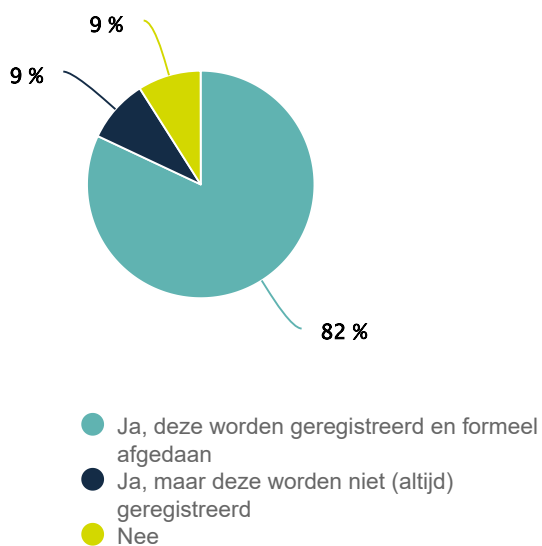
Informatievoorziening volksvertegenwoordiging: De volgende vragen gaan over het aantal gestelde mondelinge en schriftelijke vragen, en andere mogelijkheden voor volksvertegenwoordigers om informatie te verkrijgen. In eerste instantie ziet u onder elkaar hoeveel schriftelijke en mondelinge vragen uw gemeenteraad jaarlijks stelt. Vervolgens is er een overzicht gemaakt van het gemiddelde antwoord dat is gegeven door alle gemeenten op dezelfde vragen.

De vragen over mondelinge en schriftelijke vragen zijn zeer verschillend geïnterpreteerd, waardoor een vergelijking met andere organisaties minder valide leek. Om deze reden worden alleen de cijfers van de eigen organisatie hiervan gepresenteerd.

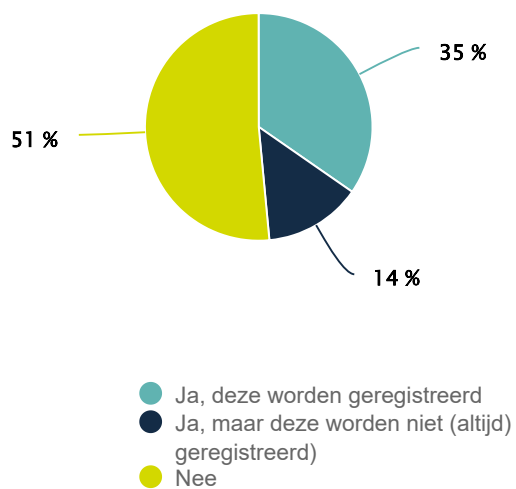
Is in uw organisatie bekend hoeveel schriftelijke vragen volksvertegenwoordigers jaarlijks stellen? Huizen antwoordde Nee

Is in uw organisatie bekend hoeveel mondelinge vragen volksvertegenwoordigers jaarlijks stellen? Huizen antwoordde: Nee

Verdeling van de antwoorden op de vraag of in organisaties bekend is hoeveel schriftelijke vragen volksvertegenwoordigers jaarlijks stellen: (n=68)

Verdeling van de antwoorden op de vraag of in organisaties bekend is hoeveel mondelinge vragen volksvertegenwoordigers jaarlijks stellen: (n=66)

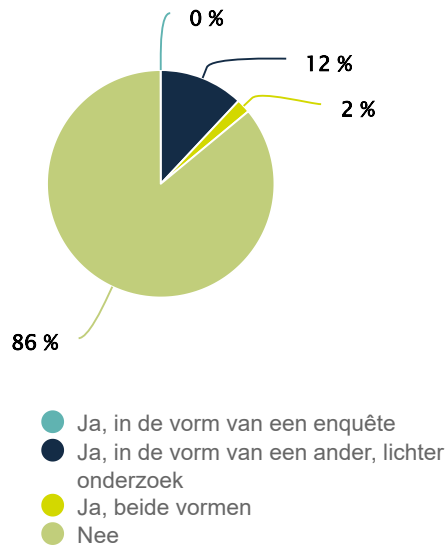
Het aantal schriftelijke vragen in Huizen

5.2 Onderzoek

Heeft in uw organisatie in de periode 2018-2022 een raads- of staten-onderzoek of onderzoek van het AB plaatsgevonden? Huizen
antwoordde: Nee

Verdeling van de antwoorden op de vraag of er in organisaties in de periode 2018-2022 een raads- of staten-onderzoek of onderzoek van het AB heeft plaatsgevonden: (n=65)

Hoeveel enquêtes hebben er per jaar plaatsgevonden?

In onderstaand overzicht hebben wij in de eerste kolom weergegeven wat de antwoorden zijn geweest in uw gemeente. De tweede kolom bevat de gemiddelde antwoorden van alle gemeenten. De derde kolom bevat de gemiddelde antwoorden van alle gemeenten uit dezelfde gemeentegrootteklasse.

Jaar	Huizen	Gemiddelde alle gemeenten	Gemiddelde voor mijn gemeentegrootteklasse
2019		0 (n=10)	0 (n=4)
2020		0 (n=10)	0 (n=4)
2021		0 (n=10)	0 (n=4)
2022		0 (n=10)	0 (n=4)

Hoeveel ander onderzoek heeft er plaatsgevonden in uw organisatie?

In onderstaand overzicht hebben wij in de eerste kolom weergegeven wat de antwoorden zijn geweest in uw gemeente. De tweede kolom bevat de gemiddelde antwoorden van alle gemeenten. De derde kolom bevat de gemiddelde antwoorden van alle gemeenten uit dezelfde gemeentegrootteklasse.

Hoeveel ander onderzoek heeft er per jaar in Huizen plaatsgevonden?	Huizen	Gemiddelde alle gemeenten	Gemiddelde mijn gemeentegrootteklasse
2019		1 (n=11)	0 (n=4)
2020		1 (n=9)	0 (n=4)
2021		2 (n=10)	0 (n=4)
2022		0 (n=11)	0 (n=4)

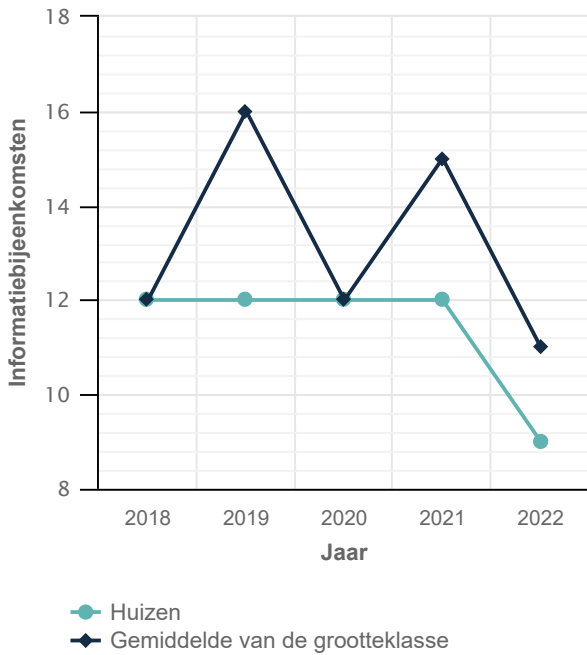
5.3 Informatiebijeenkomsten

Hoeveel informatiebijeenkomsten ten behoeve van de volksvertegenwoordiging (bijeenkomsten buiten de vaste vergaderingen om) hebben er, georganiseerd vanuit de organisatie of griffie, in de onderstaande jaren plaatsgevonden? Hiermee werden geen bijeenkomsten in het kader van het inwerkprogramma van de nieuwe raad bedoeld.

In onderstaand overzicht hebben wij in de eerste kolom weergegeven wat de antwoorden zijn geweest in uw gemeente. De tweede kolom bevat de gemiddelde antwoorden van alle gemeenten. De derde kolom bevat de gemiddelde antwoorden van alle gemeenten uit dezelfde gemeentegrootteklasse.

Aantal informatiebijeenkomsten per jaar	Huizen	Gemiddelde alle gemeenten	Gemiddelde mijn gemeentegrootteklasse
2018	12	20 (n=51)	12 (n=18)
2019	12	25 (n=55)	onvoldoende data (n=0)
2020	12	21 (n=61)	12 (n=20)
2021	12	24 (n=62)	15 (n=20)
2022	9	16 (n=60)	11 (n=20)

Aantal informatiebijeenkomsten ten behoeve van de volksvertegenwoordiging

5.4 Werkbezoeken

Hoeveel werkbezoeken heeft de griffie in de onderstaande jaren voor de volksvertegenwoordiging georganiseerd?

In onderstaand overzicht hebben wij in de eerste kolom weergegeven wat de antwoorden zijn geweest in uw gemeente. De tweede kolom bevat de gemiddelde antwoorden van alle gemeenten. De derde kolom bevat de gemiddelde antwoorden van alle gemeenten uit dezelfde gemeentegrootteklasse.

Aantal werkbezoeken per jaar	Huizen	Gemiddelde alle gemeenten	Gemiddelde mijn gemeentegrootteklasse
2018	8	5 (n=49)	4 (n=18)
2019	12	6 (n=49)	8 (n=18)
2020	14	4 (n=56)	4 (n=19)
2021	10	3 (n=57)	4 (n=19)
2022	6	4 (n=60)	5 (n=20)

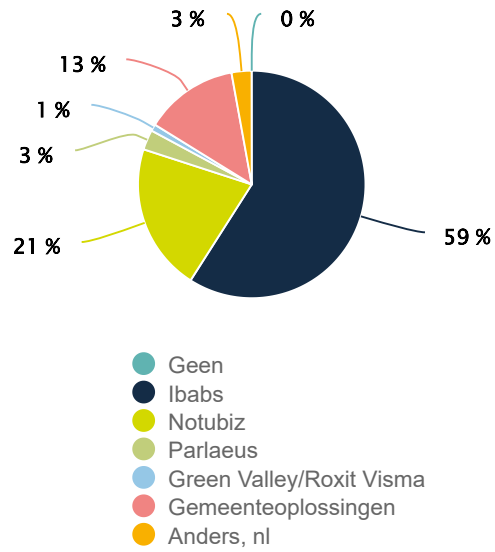
5.5 Raadsinformatiesystemen

Goede en geschikte informatie is een belangrijke voorwaarde voor kaderstelling en controle. Een informatiesysteem (raadsinformatiesysteem, stateninformatiesysteem, informatiesysteem ten behoeve van AB) is een voorbeeld van een instrument dat kan bijdragen aan de informatievoorziening van de volksvertegenwoordiging.

Welke raadsinformatiesysteem wordt op dit moment in uw organisatie gebruikt? Huizen antwoordde:

- Gemeenteoplossingen

Verdeling van de antwoorden op de vraag welk raadsinformatiesysteem organisaties op dit moment gebruiken: (n=69)

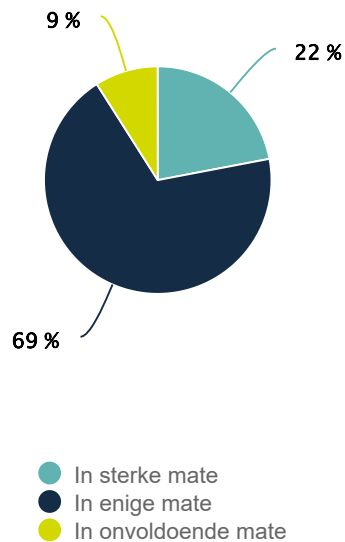
6. Ondersteuning volksvertegenwoordiging in relatie tot haar rol

6.1 Algemeen

Als laatste werden enkele algemene vragen gesteld over de ondersteuning van de volksvertegenwoordiging.

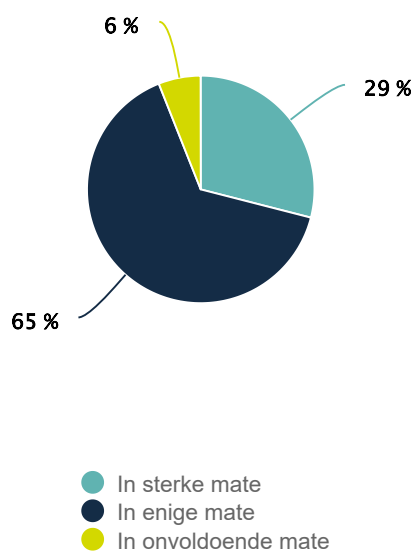
In welke mate wordt naar uw mening de volksvertegenwoordiging ondersteund om de kaderstellende rol waar te maken? Huizen antwoorde: In sterke mate.

Verdeling van de antwoorden op de vraag in welke mate de volksvertegenwoordiging wordt ondersteund om de kaderstellende rol waar te maken: (n=68)

In welke mate wordt naar uw mening de volksvertegenwoordiging ondersteund om de controlerende rol waar te maken? Huizen
antwoordde: In enige mate

Verdeling van de antwoorden op de vraag in welke mate de volksvertegenwoordiging wordt ondersteund om de controlerende rol waar te maken: (n=68)

NVR

PBLQ

**Over de ondersteuning van de
volksvertegenwoordiging**

**De bevindingen uit het DoeMee-onderzoek 2022
in breder perspectief**

versie 1.0
december 2022

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en context	1
1.2	Over het onderzoek	1
1.3	Over deze rapportage	2
2.	Over de griffie	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Budgetten	4
2.3	Personele samenstelling	7
2.4	Opvattingen over de griffie	8
3.	De rekenkamer	9
4.	Fractieondersteuning	10
5.	De informatievoorziening	12
6.	Ter afsluiting	17
Bijlage A	Overzicht van deelnemende overheden	18
Bijlage B	Relevante publicaties	19

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en context

De Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVVR) stelt de leden elk jaar in de gelegenheid om deel te nemen aan een gezamenlijk onderzoek. Deze onderzoeken worden gangbaar aangeduid als een *DoeMee-onderzoek*. Het DoeMee-onderzoek van 2022 is ondersteund door PBLQ.

De NVRR heeft voor het DoeMee-onderzoek van 2022 *de staat van de ondersteuning van de volksvertegenwoordiging in het decentraal bestuur* als onderwerp gekozen. Vanuit maatschappelijk perspectief is dit thema van groot belang. De gemeenteraad, Provinciale Staten (PS) en het Algemeen Bestuur (AB) van een waterschap doen hun werk in een steeds complexere omgeving. De maatschappelijke uitdagingen, en daarmee de opgaven voor deze bestuursorganen, nemen sterk toe. Om de kaderstellende en controlerende rol goed te kunnen blijven vervullen, is een goede ondersteuning onontbeerlijk. De inventarisatie verschaft inzicht in de randvoorwaarden en uitgangspunten bij die ondersteuning.

1.2 Over het onderzoek

Leden van de NVRR zijn rekenkamers van gemeenten, provincies en waterschappen. Voor de jaargang 2022 hebben 60 rekenkamers zich aangemeld voor deelname. Verschillende rekenkamers zijn actief in meer dan één gemeente of provincie.

Enkele belangrijke begrippen en uitgangspunten

Als wij in deze rapportage spreken over *deelnemers*, bedoelen wij daarmee de 60 aan het DoeMee-onderzoek deelnemende rekenkamers en rekenkamercommissies. Gemakshalve gebruiken we in het vervolg van dit onderzoek louter de term rekenkamers.

In het onderzoek is bruikbare informatie¹ verstrekt door:

- 70 gemeenten
- 6 provincies
- 6 waterschappen.

Gemeenten kennen een gemeenteraad, in de provincies zijn er Provinciale Staten en waterschappen hebben een Algemeen Bestuur. De in dit rapport gehanteerde verzamelterm voor deze bestuursorganen is *volksvertegenwoordiging*.

De kern van een DoeMee-onderzoek bestaat uit een vaak overwegend kwantitatieve inventarisatie van relevant geachte kerngegevens van de deelnemende overheden. In deze jaargang betreft dat gegevens over de griffie, over de rekenkamer en over het benutten van specifieke instrumenten voor de volksvertegenwoordiging, zoals het stellen van vragen of het doen van onderzoek. Tevens is aandacht besteed aan de informatievoorziening ten behoeve van de volksvertegenwoordiging. De voorbereidingen voor het onderzoek zijn gestart vlak voor de zomer van 2022. De vragenlijst is eind augustus aan de deelnemers verzonden. Het was vervolgens aan de rekenkamers zelf om 'hun'

¹ In aanvang waren er meer deelnemende overheden, maar een klein aantal is er niet in geslaagd bruikbare informatie te verstrekken.

overheden te betrekken bij het verstrekken van de gegevens. Deze inventarisatie van relevante gegevens is voor het merendeel van de deelnemers medio oktober afgerond. Bij een klein aantal overheden heeft dit tot in november geduurd.

De opbrengsten van deze inventarisatie zijn opgenomen in zogenaamde factsheets. Aan elke deelnemende overheid is een op maat opgestelde factsheet verstrekt. In die factsheet zijn de antwoorden van deze overheid weergegeven, die vervolgens vergeleken worden met het gemiddelde van alle overheden. Dat heeft plaatsgevonden op het niveau van gemeenten, provincies en waterschappen afzonderlijk. Bij de factsheets van de deelnemende gemeenten zijn de bevindingen ook vergeleken met het gemiddelde van specifieke gemeentegrootteklassen. De bevindingen van de provincies zijn tevens vergeleken met die van de gemeenten met meer dan 100.000 inwoners.

Om een generieke inventarisatie en vergelijking mogelijk te maken, is overwegend gebruik gemaakt van betrekkelijk algemeen omschreven begrippen en categorieën. Dit doet onvoldoende recht aan zowel de inhoudelijke variatie in die categorieën als specifieke omstandigheden bij de deelnemende overheden. De beschikbare informatie sloot niet altijd aan op de manier waarop de informatie ten behoeve van de inventarisatie verstrekt moest worden. Hierdoor ontstaan geregeld marges in de verstrekte informatie.

De medewerkers van PBLQ hebben met vrijwel² alle personen die (het meest) verantwoordelijk waren voor de verstrekte informatie een kort verdiepend gesprek gevoerd. Deze gesprekken, die hebben plaatsgevonden vanaf eind oktober tot medio november, hebben bijgedragen aan inzicht in die informatie waar mogelijk marges of ruis zijn opgetreden. In de gesprekken is tevens ingegaan op achtergronden bij de verstrekte informatie en de daaraan ten grondslag liggende overwegingen. Deze inzichten zijn benut om de opbrengsten beter in hun context te kunnen plaatsen en van nadere duiding te kunnen voorzien. Daarnaast heeft PBLQ enkele aanvullende analyses verricht, die tot een beter inzicht in de bevindingen leiden.

1.3 Over deze rapportage

In de navolgende hoofdstukken wordt ingegaan op de kwaliteit van de verkregen informatie. Tevens wordt er richting gegeven aan de interpretatie van de inzichten. In bijlage zijn bovendien enkele verwijzingen naar relevante publicaties opgenomen die eveneens een bijdrage kunnen leveren aan een interpretatie van de bevindingen.

Het is belangrijk om te benadrukken dat het uiteindelijk aan elke rekenkamer zelf is om te bepalen op welke wijze gerapporteerd wordt aan hun volksvertegenwoordiging. De factsheet en deze rapportage zijn hieraan louter ondersteunend.

Zowel deze verdiepende rapportage als de factsheets bevatten onderscheiden naar specifieke groepen gemeenten, onderverdeeld naar grootteklasse. In bijlage 2 is opgenomen van welke waterschappen, provincies en gemeenten informatie is verkregen. Daarbij zijn de deelnemende gemeenten ook gerangschikt naar grootteklasse. Daaruit is ook af te leiden op hoeveel deelnemers de verkregen informatie is gebaseerd.

Sommige overheden konden niet bij elke vraag de verlangde informatie verstrekken. Voor zinvolle berekeningen en vergelijkingen is als uitgangspunt gehanteerd dat tenminste drie overheden relevante informatie moeten hebben verstrekt.

² Om sterk uiteenlopende redenen heeft met een klein aantal vertegenwoordigers van de deelnemende overheden geen verdiepend gesprek plaatsgevonden.

Over Rotterdam in deze inventarisatie

Rotterdam is één van de deelnemende overheden. Deze gemeente telt twee tot wel vijf keer meer inwoners dan elke andere gemeente in de categorie van de deelnemende 100.000+-gemeenten. In het verleden zijn binnen Rotterdam enkele beslissingen genomen waardoor de ondersteuning van de volksvertegenwoordiging een extra impuls heeft gekregen.³ De gegevens van Rotterdam hebben daarmee bij enkele vragen een onevenredig grote invloed op de vastgestelde gemiddelden bij de budgetten, bestedingen en omvang van de griffie. Dat geldt ook voor de rekenkamerfunctie en voor de fractie-ondersteuning.

In goed overleg met de rekenkamer van deze gemeente is daarom besloten om Rotterdam buiten de berekening van de gemiddelden van de 100.000+-gemeenten te laten voor de griffie, rekenkamer en fractie-ondersteuning.

Bij de overige vragen zijn de antwoorden van Rotterdam wél meegenomen in de berekeningen.

In de navolgende hoofdstukken wordt steeds een categorie uit de gehanteerde inventarisatie behandeld. Respectievelijk zijn dat:

- De budgetten en omvang van de griffie (hoofdstuk 2);
- De budgetten van de rekenkamer (hoofdstuk 3);
- De omvang van de fractieondersteuning (hoofdstuk 4);
- Het functioneren van instrumenten ten behoeve van de volksvertegenwoordiging, zoals het stellen van vragen, het doen van onderzoek, het verkrijgen van ambtelijke bijstand, informatiebijeenkomsten en werkbezoeken en het functioneren van de informatievoorziening (hoofdstuk 5).

In hoofdstuk 6 wordt, met gebruikmaking van de reacties op algemene vragen in de inventarisatie, gereflecteerd op enkele van de geconstateerde ontwikkelingen en inzichten.

2. Over de griffie

2.1 Inleiding

De griffie is één van de meest essentiële instanties voor de ondersteuning van de volksvertegenwoordiging. Over de mogelijkheden en randvoorwaarden van de griffies om de volksvertegenwoordiging te ondersteunen zijn daarom relatief veel vragen gesteld. Tegelijkertijd zorgt de noodzakelijke aandacht voor de griffie direct voor een inhoudelijke uitdaging in het onderzoek. De griffie is ontstaan bij de dualisering van gemeentelijk en provinciaal bestuur, respectievelijk in 2002 en 2003. Bij de waterschappen is geen sprake van gedualiseerd bestuur. De ondersteuning van zowel het Dagelijks als het Algemeen Bestuur gebeurt vanuit dezelfde afdeling van de organisatie.

³ Toen de deelgemeenten werden opgeheven zijn de budgetten die op dat niveau bestonden ter ondersteuning van de deelraden toegevoegd aan de budgetten op centraal niveau.

Over 'de griffie' bij de waterschappen

Bij de waterschappen is geen sprake van dualisering van het bestuur, en is evenmin sprake van een griffie. Daarmee konden geen vragen worden gesteld over 'de griffie bij de waterschappen'. Tegelijkertijd is evident dat het Algemeen Bestuur bij de waterschappen moet kunnen rekenen op ondersteuning. Er zullen medewerkers van waterschappen zijn die de vergaderingen van het Algemeen Bestuur voorbereiden, de agenda opstellen, de relevante stukken verzamelen, annoteren en verspreiden, die de verslagen opstellen van de vergaderingen van het Algemeen Bestuur en die opvolging van besluiten bewaken. Leden van het Algemeen Bestuur zullen voor zowel inhoudelijke als praktische zaken in hun functioneren te rade moeten kunnen gaan bij medewerkers van het waterschap.

Voorafgaand aan de verspreiding van de vragenlijst onder de waterschappen is met de rekenkamers van dit bestuur van gedachten gewisseld over de mogelijkheden om op een goede manier met deze uitdaging om te gaan. Uiteindelijk is besloten om aan de waterschappen te verzoeken om de beschikbare informatie zoveel als mogelijk gespecificeerd naar de ondersteuning van het Algemeen Bestuur te verstrekken; 'alsof er sprake is van een griffie'.

Uiteindelijk heeft dit bij slechts een beperkt aantal waterschappen geleid tot betrouwbare informatie. Zowel in de factsheet als in deze rapportage worden wel bevindingen over 'de waterschappen' gerapporteerd, maar daarbij geldt de uitdrukkelijke nuance dat de kwaliteit van deze informatie beperkt is, of in ieder geval gebaseerd is op een beperkt aantal deelnemende waterschappen.. Mede met gebruikmaking van de inzichten die in verdiepende gesprekken met medewerkers van de waterschappen zijn opgedaan, is duidelijk dat het niet altijd mogelijk is om een onderscheid te maken tussen de ondersteuning van het Algemeen Bestuur van de Waterschappen en de ondersteuning van het Dagelijks Bestuur. Binnen menig waterschap wordt tegelijkertijd wel degelijk een discussie gevoerd over de positie en de ondersteuning van het Algemeen Bestuur. Uit deze analyse blijkt dat bij het merendeel van de waterschappen goede informatie over de ondersteuning van het Algemeen Bestuur ontbreekt. Daarmee is een voor de hand liggende aanbeveling om hier beter inzicht in te verwerven.

2.2 Budgetten

Een nadere verkenning van het functioneren van de griffie is begonnen met de vraag naar het beschikbare budget. Op het eerste gezicht lijkt dat een vraag naar informatie die eenvoudig beschikbaar zou moeten zijn. Inderdaad kunnen vrijwel alle deelnemende overheden opgave doen van bedragen, maar dat maakt deze bedragen niet zonder meer onderling goed vergelijkbaar. Er zijn tussen overheden verschillen in de opbouw van het bedrag dat wordt begroot (en besteed) aan de griffie. Soms beperken de gerapporteerde bedragen zich louter tot de salarislasten. Bij verschillende griffies maken opleidingskosten en kosten voor deelname aan congressen deel uit van de begroting. Bij andere overheden worden dergelijke kosten begroot en bekostigd vanuit generieke, organisatiebrede opleidingsbudgetten, die niet herleidbaar zijn tot specifieke organisatieonderdelen, zoals tot de griffie.

Overheden gaan wisselend om met de manier waarop 'overhead', zoals huisvestingslasten en de kosten voor (ICT- en HRM-)ondersteuning worden doorberekend aan de verschillende onderdelen van hun organisatie. Bij verschillende overheden worden eventuele kosten voor externe inhuur voor de

griffie ook ten laste gebracht van het budget van de griffie⁴, bij andere overheden wordt externe inhuur bekostigd uit een daarvoor beschikbaar generiek budget.

In een aanvullende vraag is een specificatie gevraagd welke posten onderdeel uitmaken van de begrote kosten voor de griffie. Deze informatie is kwalitatief van aard. Daarmee is het niet mogelijk geweest om te komen tot een voor alle griffies op identieke wijze samengesteld bedrag. Bij vergelijking van het budget van individuele overheden met het gemiddelde past daarmee de nadrukkelijke kanttekening dat geen sprake is van een zuivere vergelijking.

Aangenomen dat in alle jaren de bedragen bij elke afzonderlijke overheid op dezelfde wijze zijn opgebouwd, verschaffen de vastgestelde trends wel een betrouwbaar beeld. De trends zijn weergegeven in de factsheet. Uit die overzichten blijkt dat bij zowel bij provincies als gemeenten er over de periode 2018-2022 in het algemeen sprake is van stijgend budget voor de griffie. Toch past ook daar een nuancering. In verschillende gemeenten en provincies worden voorheen specifieke budgetten waarvan ook de ervaring is dat die lang niet altijd besteed worden (zoals communicatie, onderzoek, opleiding) ondergebracht in het algemene budget voor de griffie. Daarmee stijgt niet zozeer in het algemeen het beschikbare budget voor de griffie, maar krijgt de griffie vooral meer armslag om zelf keuzes voor de besteding van het budget te maken. Soms wordt er al rekening mee gehouden dat er geschoven kan worden met projectgelden, waardoor griffiers niet de behoefte voelen om aan te dringen op structurele verhoging van het budget.

De trend is ook inzichtelijk te maken aan de hand van het voor griffies begrote budget per inwoner van de desbetreffende overheid.⁵ Het resultaat is weergegeven in tabel 1.

Tabel 1 Gemiddeld budget van de griffie per inwoner

	2018	2019	2020	2021	2022
Waterschappen	€ 0,18	€ 0,22	€ 0,23	€ 0,23	€ 0,26
Provincies	€ 0,61	€ 0,63	€ 0,72	€ 0,76	€ 0,76
Gemeenten	€ 7,93	€ 9,51	€ 9,59	€ 9,94	€ 10,69
Meer dan 100.000 inwoners	€ 4,69	€ 5,11	€ 5,25	€ 5,55	€ 6,01
50.000 – 100.000 inwoners	€ 5,82	€ 6,24	€ 6,33	€ 6,55	€ 6,86
30.000 – 50.000 inwoners	€ 6,46	€ 6,85	€ 6,89	€ 7,50	€ 8,00
Minder dan 30.000 inwoners	€ 11,63	€ 14,75	€ 14,77	€ 14,80	€ 16,03

Er kan betoogd worden dat de belasting van een griffie niet zozeer bepaald wordt door het aantal inwoners van de overheid in kwestie, maar veeleer door het aantal volksvertegenwoordigers dat een griffie geacht wordt te ondersteunen. In tabel 2 is dat verband inzichtelijk gemaakt.

⁴ In een enkel geval kan het daarom gebeuren dat er in een jaar meer geld door de griffie wordt besteed dan er oorspronkelijk is begroot.

⁵ In deze berekening, en alle in dit rapport navolgende vergelijkbare berekeningen is aan elke overheid eenzelfde gewicht toegekend. Mede gezien het ontbreken van griffies bij waterschappen hebben niet alle deelnemende waterschappen in elk jaar de verlangde informatie kunnen verstrekken.

Tabel 2. Gemiddeld budget griffie per volksvertegenwoordiger

	2018	2019	2020	2021	2022
Waterschappen	€ 6.492	€ 8.054	€ 8.467	€ 8.371	€ 9.463
Provincies	€ 17.807	€ 18.548	€ 19.222	€ 20.400	€ 20.442
Gemeenten	€ 11.291	€ 12.310	€ 12.473	€ 13.252	€ 13.982
Meer dan 100.000 inwoners	€ 20.462	€ 22.915	€ 24.156	€ 25.842	€ 27.865
50.000 – 100.000 inwoners	€ 12.150	€ 12.964	€ 13.042	€ 13.483	€ 14.092
30.000 – 50.000 inwoners	€ 9.648	€ 10.321	€ 10.364	€ 11.266	€ 11.974
Minder dan 30.000 inwoners	€ 9.169	€ 10.631	€ 10.676	€ 11.352	€ 11.810

Begrote bedragen worden niet altijd besteed. Er is daarom ook navraag gedaan naar de jaarlijkse besteding van de beschikbare bedragen. Onderstaande tabel 3 maakt duidelijk dat de begrote bedragen over het algemeen volledig worden besteed. In een enkel geval wordt er op jaarbasis zelfs meer uitgegeven dan begroot. Een en ander kan te maken met de inzet van (tijdelijk) extra personeel. Ook komt het voor dat gedurende een jaar een griffie al toestemming krijgt van de volksvertegenwoordiging om meer geld te besteden, anticiperend op een structurele verhoging van het beschikbare budget.

Tabel 3. Verhouding begroot en besteed bedrag griffie

(100% = begroot bedrag in een jaar)

	2018	2019	2020	2021
Waterschappen	100	100	95	97
Provincies	102	108	96	96
Gemeenten	99	100	101	100
Meer dan 100.000 inwoners	95	91	94	99
50.000 – 100.000 inwoners	97	98	99	99
30.000 – 50.000 inwoners	98	97	102	100
Minder dan 30.000 inwoners	103	106	102	100

In het kader van beschikbare budgetten is geïnformeerd naar specifieke posten, zoals een budget voor opleidingen van het griffiepersoneel en een budget voor communicatie. Als gezegd zijn er overheden waar een generiek, organisatiebreed budget bestaat voor de opleiding van de eigen medewerkers. Dergelijke kosten worden daarom lang niet altijd apart voor de griffie begroot. De griffiemedewerkers kunnen dan toch opleidingen volgen.

Bij communicatie komt naar voren dat veel griffies geen bedragen begroten voor communicatie. Wel bestaat er de vaak impliciete, maar geregeld ook expliciete, afspraak dat de griffie in voorkomende gevallen een beroep kan doen op ondersteuning vanuit de afdeling communicatie. Anders gezegd, ook zonder dat er bedragen worden begroot, kunnen veel griffies rekenen op beschikbare capaciteit voor communicatie. Geregeld noemen griffiers dat ze voor andere specifieke expertise (HRM, juridisch advies) eveneens een beroep kunnen doen op de organisatie.

Naast opleidingen voor het eigen personeel kan de griffie ook een budget beheren voor trainingen en opleidingen van de volksvertegenwoordigers. Door verschillende griffiers wordt geconstateerd dat de opleidingsbehoefte onder volksvertegenwoordigers toeneemt, mede vanwege het feit dat er meer

relatief onervaren volksvertegenwoordigers aantreden. Er zijn ook meer volksvertegenwoordigers die geen gebruik kunnen maken van een landelijke partijorganisatie met eigen opleidingsfaciliteiten. Toch is deze groeiende behoefte niet direct zichtbaar omdat veel opleidingen ‘om niet’ door specialisten vanuit de organisatie van de betrokken overheid, waaronder de griffie zelf, worden verzorgd.

Bij griffier wordt met enige regelmaat ook een budget begroot voor zelfstandig onderzoek door de volksvertegenwoordiging, los van de rekenkamer. Desgevraagd geven verschillende griffiers aan dat dergelijke budgetten vooral worden ingezet om integriteitsonderzoeken te doen.

2.3 Personele samenstelling

In het onderzoek is ook navraag gedaan naar de omvang van de griffie. Het algemene beeld is als volgt:

Tabel 4. Begrote formatie griffie in FTE

	2018	2019	2020	2021	2022
Waterschappen ⁶	2,0	2,2	2,3	2,3	2,6
Provincies	9,0	8,9	9,2	10,0	10,2
Gemeenten	3,1	3,3	3,4	3,5	3,8
Meer dan 100.000 inwoners	8,7	9,0	9,4	10,1	11,0
50.000 – 100.000 inwoners	3,7	4,0	4,1	4,1	4,2
30.000 – 50.000 inwoners	2,6	2,6	2,8	2,9	3,1
Minder dan 30.000 inwoners	1,8	1,9	2,0	2,0	2,2

De beschikbare formatie wordt vrijwel altijd geheel benut, en in sommige gevallen zelfs meer dan oorspronkelijk geraamd, zo blijkt in de volgende tabel.

Tabel 5. Verhouding begrote en daadwerkelijke beschikbare formatie griffie

(100% = begrote formatie in een jaar)

	2018	2019	2020	2021
Waterschappen	100	93	96	96
Provincies	91	97	103	98
Gemeenten	99	98	100	99
Meer dan 100.000 inwoners	97	99	103	95
50.000 – 100.000 inwoners	97	100	101	100
30.000 – 50.000 inwoners	99	100	99	98
Minder dan 30.000 inwoners	100	94	100	99

Voor het actuele jaar is tevens verzocht om die omvang te specificeren naar verschillende functies binnen de griffie. Naast de bij provincies en gemeenten (wettelijk verplichte) griffier kunnen dat zogeheten commissiegriffiers zijn, raads- of provinciale staten-adviseurs, communicatiemedewerkers en secretariële ondersteuning. De praktijk bleek wat dit betreft veelzijdiger dan in de vragenlijst was voorzien. In menig aanvullend gesprek is gesproken over de definitie van de verschillende functies.

⁶ Deze gegevens zijn gebaseerd op de opgave door slechts 4 waterschappen. Elk van deze waterschappen heeft benadrukt dat hun opgave is gebaseerd op een schatting.

Aansluitend ging de discussie over de vraag of de personele samenstelling van die griffie in kwestie dan wel goed in de verschillende categorieën paste. Voor die functies zijn echter geen concrete, algemeen gedeelde omschrijvingen bekend, zodat een goede specificatie niet mogelijk is. Een enkele keer is aangegeven dat sommige termen (zoals commissiegriffier) bij menige griffie in ongebruik is geraakt, terwijl er nieuwe categorieën zijn ontstaan. Zo noemen verschillende griffies dat zij onlangs een informatiemedewerker hebben aangesteld of dat overwogen. In lijn met eerdere constatering rond communicatie vanuit de griffie, kan worden vastgesteld dat het ontbreken van een communicatiemedewerker binnen de griffie niet automatisch betekent dat er geen sprake is van professioneel ondersteunde communicatie vanuit de griffie. Menige griffie is in de gelegenheid om een communicatiemedewerker 'in te lenen' vanuit de communicatie-afdeling van de betrokken overheid.

Uiteindelijk is het aldus ontstane beeld dusdanig veelzijdig dat een generieke vergelijking op functies binnen de griffie geen toegevoegde waarde heeft.

2.4 Opvattingen over de griffie

In de vragenlijst is het blok over de griffie afgesloten met de algemeen geformuleerde vraag of de budgetten waar de griffie over beschikt naar mening van de invuller voldoende zijn om de ambities met betrekking tot de ondersteuning van de volksvertegenwoordiging waar te maken. In het algemeen is de beantwoording van deze vraag als volgt:

Tabel 6. Opvatting over budget griffie

	Ruim voldoende	Voldoende	Te weinig	Veel te weinig
Waterschappen	0%	100%	0%	0%
Provincies	0%	67%	33%	0%
Gemeenten	3%	62%	31%	4%
Meer dan 100.000 inwoners	0%	50%	38%	13%
50.000 – 100.000 inwoners	0%	64%	36%	0%
30.000 – 50.000 inwoners	5%	71%	19%	5%
Minder dan 30.000 inwoners	4%	56%	36%	4%

Bij alle overheden is er sprake van een 'gematigde tevredenheid' over de voor de griffie beschikbare budgetten. In de aanvullende gesprekken is herhaaldelijk benadrukt dat er een grote druk op de griffie wordt gevoeld om op vele vlakken ondersteuning te verschaffen aan de volksvertegenwoordiging. Deze druk komt onder meer voort uit het inzicht dat de taken en verantwoordelijkheden van de volksvertegenwoordiging in de afgelopen jaren sterk zijn toegenomen, en dat in de toekomst zullen blijven doen. De toegenomen budgetten voor de griffie zijn daar een gevolg van. Veel griffies ervaren dat de stijging in beschikbaar budget lang geen gelijke tred houdt met de stijgende verwachtingen ten aanzien van de griffie. Anders gezegd, de vastgestelde stijging in budgetten betekent niet automatisch dat de griffies beter aan de verwachtingen kunnen voldoen.

In veel van de gesprekken (ongeacht overheid of gemeentegrootte) is gerefereerd aan de ervaren noodzaak om de griffie te professionaliseren. Verschillende griffiers werken al enige tijd met griffie(jaar)plannen, waarover zij afspraken maken met ofwel de werkgeverscommissie of het presidium. Zo'n jaarplan biedt aan de voorkant mogelijkheden om met de vertegenwoordiging van de raad of Provinciale Staten afspraken te maken over de inzet van de beschikbare capaciteit. Het plan dient vervolgens als sturingsinstrument en kan eveneens als uitgangspunt voor een evaluatie dienen. Om zo'n plan goed te kunnen gebruiken als sturingsinstrument, zorgen veel griffiers voor actueel

inzicht in de inzet van middelen en in de geleverde prestaties. Deze griffies waren in de context van de inventarisatie daarom vaak goed in staat om de verlangde informatie op gedetailleerd niveau te verstrekken.

Tegelijkertijd is in de verdiepende gesprekken herhaaldelijk genoemd dat de armslag van de griffie voor een belangrijk deel wordt bepaald door de ambities van de volksvertegenwoordiging en door de bereidheid om die ambities in beschikbaar budget waar te kunnen maken. Verschillende griffiers benadrukken dat het essentieel is om daarover het gesprek met hun volksvertegenwoordiging aan te gaan.

De inventarisatie heeft betrekking op de periode 2018 tot 2022. Dit begin- en eindjaar waren voor gemeenten beide verkiezingsjaren. Verkiezingsjaren zijn anders dan andere jaren. Geregeld worden in die jaren incidenteel de budgetten verhoogd, zowel bedoeld voor intensievere communicatie (opkomstbevordering) als voor het inwerkprogramma van de nieuwe raad. Bij de provincies en waterschappen trad dat effect logischerwijs alleen in 2019 op.

3. De rekenkamer

Alle deelnemers aan het DoeMee-onderzoek 2022 hebben gemeenschappelijk dat er sprake is van een actieve rekenkamer, met budget en ambitie. In het kader van de inventarisatie zijn enkele kerngegevens van de deelnemende rekenkamers, gespecificeerd naar deelnemende overheid, geïnventariseerd. Over het functioneren van de rekenkamerfunctie zijn niet veel gedetailleerde vragen gesteld. Er wordt vanuit het DoeMee-onderzoek gerapporteerd aan de deelnemende rekenkamers die zelf – veel beter dan uit een generieke inventarisatie kan blijken – weet hebben van hun eigen functioneren. De geïnventariseerde gegevens zijn daarmee vooral bedoeld om inzicht te verschaffen in enkele algemene uitgangspunten en trends, zodat de deelnemende rekenkamers hun relatieve positie kunnen bepalen.

Ook al is de inventarisatie beperkt gebleven tot enkele generieke gegevens, dan nog zijn er wat de vergelijking betreft tekortkomingen. In veel gemeenten, provincies en waterschappen wordt verschillend omgegaan met de wijze waarop de ambtelijke ondersteuning van de rekenkamer plaatsvindt. In sommige gemeenten en waterschappen is er geen sprake van ambtelijke ondersteuning, in verschillende gemeenten wordt ambtelijke ondersteuning vanuit de griffie verleend zonder dat deze wordt doorberekend aan de rekenkamer, andere rekenkamers kennen een zelfstandige ondersteuning die vanuit het budget van de rekenkamer wordt bekostigd. Weliswaar is in de inventarisatie navraag gedaan naar deze verschillende varianten, maar dan nog is het niet mogelijk om al die varianten goed te verwerken in de bepaling van de gemiddelde budgetten.

Rekenkamers die verschillende gemeenten of provincies bedienen specificeren niet altijd welk deel van hun budget of bestedingen toegerekend kan worden aan de afzonderlijke overheden.

Met al deze slagen om de arm kan het gemiddelde budget van de rekenkamer per inwoner van de overheid in kwestie worden bepaald. Het resultaat is weergegeven in tabel 7.

Tabel 7. Budget rekenkamer (per inwoner)

	2018	2019	2020	2021	2022
Waterschappen	€ 0,06	€ 0,07	€ 0,06	€ 0,07	€ 0,08
Provincies	€ 0,29	€ 0,29	€ 0,30	€ 0,31	€ 0,32
Gemeenten	€ 1,03	€ 1,10	€ 1,15	€ 1,23	€ 1,25
Meer dan 100.000 inwoners	€ 1,13	€ 1,13	€ 1,20	€ 1,24	€ 1,25
50.000 – 100.000 inwoners	€ 0,89	€ 0,92	€ 0,98	€ 0,97	€ 0,98
30.000 – 50.000 inwoners	€ 0,79	€ 0,78	€ 0,83	€ 0,92	€ 0,97
Minder dan 30.000 inwoners	€ 1,34	€ 1,50	€ 1,52	€ 1,61	€ 1,64

Voor gemeenten wordt soms wel de vuistregel gehanteerd dat een budget van € 1,33 per inwoner gewenst is.⁷ Voor de deelnemende gemeenten komt in het algemeen het vastgestelde budget daar dicht bij in de buurt. De begroting van rekenkamers in gemeenten met minder dan 30.000 inwoners ligt zelfs boven dit richtgetal.

Ook nu is relevant of de rekenkamers jaarlijks hun budget ook daadwerkelijk besteden. In tabel 8 zijn de resultaten van deze berekening weergegeven.

Tabel 8. Verhouding begroot en daadwerkelijk besteed budget rekenkamer

(100% = begroot budget in een jaar)

	2018	2019	2020	2021
Waterschappen	43	64	62	89
Provincies	97	95	95	97
Gemeenten	74	84	83	82
Meer dan 100.000 inwoners	79	89	93	89
50.000 – 100.000 inwoners	76	78	79	81
30.000 – 50.000 inwoners	68	83	80	87
Minder dan 30.000 inwoners	76	88	85	77

Voor Waterschappen is de rekenkamer vooralsnog niet verplicht. De deelnemende waterschappen hebben gemeenschappelijk dat daar wel een rekenkamer actief is. Het gegeven dat zij niet altijd de beschikbare budgetten aanwenden, kan er mee te maken hebben dat zij moeite hebben om goede invulling te geven aan hun rol en functie. De provinciale rekenkamers benutten jaarlijks vrijwel geheel hun budget. Dat geldt ook voor de rekenkamers in de grotere gemeenten, maar in de klassen daaronder valt op dat menige rekenkamer niet het jaarlijks beschikbare budget volledig weet in te zetten.

4. Fractieondersteuning

Het thema fractieondersteuning is in verschillende opzichten interessant. Om te beginnen bleek het aantal varianten in de inrichting van de fractieondersteuning in de praktijk groter dan vooraf was

⁷ Dit bedrag is ontleend aan door Berenschot in 2020 opgestelde 'Inspiratiekaders effectieve invulling lokale rekenkamer'.

verondersteld. Daardoor komen sommige van die varianten niet goed tot hun recht in de inventarisatie. Zo was een onvoorziene variant dat bij sommige overheden zogenaamde fractievolgers of commissieleden geacht worden om fractieondersteunende werkzaamheden te verrichten. Hun vergoeding voor die activiteiten bestaat uit de bedragen die zij ontvangen voor hun aanwezigheid bij commissievergaderingen.

Naast de veelzijdigheid bij de inrichting van de fractieondersteuning is de grote spreiding in beschikbare budgetten uiterst opmerkelijk. Bij sommige overheden is er niet tot nauwelijks sprake van een budget voor fractieondersteuning, bij andere is er sprake van zeer aanzienlijke bedragen. Dat laatste is bijvoorbeeld het geval bij alle deelnemende provincies. In verschillende (grote) gemeenten en in het merendeel van de deelnemende provincies is de ambitie dat elke fractie een betaalde medewerker zou moeten kunnen aanstellen. In de praktijk blijkt echter dat niet elke fractie, hoewel het budget daarvoor beschikbaar is, van die mogelijkheid gebruik maakt.

Tabel 9. Budget fractieondersteuning (per inwoner)

	2018	2019	2020	2021	2022
Waterschappen	€ 0,01	€ 0,01	€ 0,01	€ 0,01	€ 0,01
Provincies	€ 0,35	€ 0,37	€ 0,37	€ 0,40	€ 0,41
Gemeenten	€ 0,54	€ 0,64	€ 0,64	€ 0,63	€ 0,65
Meer dan 100.000 inwoners	€ 1,00	€ 1,05	€ 1,19	€ 1,14	€ 1,26
50.000 – 100.000 inwoners	€ 0,50	€ 0,56	€ 0,56	€ 0,57	€ 0,59
30.000 – 50.000 inwoners	€ 0,44	€ 0,45	€ 0,45	€ 0,47	€ 0,47
Minder dan 30.000 inwoners	€ 0,52	€ 0,73	€ 0,69	€ 0,67	€ 0,67

Naast de relatie met inwoneraantallen kan ook een gemiddeld bedrag voor fractieondersteuning per volksvertegenwoordiger worden bepaald. Dit is weergegeven in tabel 10. Overigens geldt dat bij een groot deel van de deelnemende overheden elke fractie een vaste vergoeding ontvangt, aangevuld met een bedrag per fractielid.

Tabel 10. Budget fractieondersteuning (per volksvertegenwoordiger)

	2018	2019	2020	2021	2022
Waterschappen	€ 254	€ 348	€ 463	€ 452	€ 472
Provincies	€ 9.833	€ 10.532	€ 10.656	€ 11.804	€ 12.078
Gemeenten	€ 1.174	€ 1.256	€ 1.347	€ 1.325	€ 1.399
Meer dan 100.000 inwoners	€ 5.194	€ 5.435	€ 6.474	€ 6.324	€ 6.864
50.000 – 100.000 inwoners	€ 1.070	€ 1.189	€ 1.193	€ 1.209	€ 1.251
30.000 – 50.000 inwoners	€ 664	€ 679	€ 679	€ 703	€ 701
Minder dan 30.000 inwoners	€ 415	€ 519	€ 490	€ 478	€ 472

Opmerkelijk zijn de hoge bedragen bij de deelnemende provincies; bedragen die gemiddeld hoger zijn dan in alle andere categorieën.⁸

⁸ Zoals eerder aangegeven is Rotterdam buiten deze overzichten gelaten. In deze gemeente ligt de fractievergoeding wezenlijk hoger dan in welke andere gemeente.

De trend is over het algemeen stijgend. Alleen in de kleinere gemeenten is dat niet tot nauwelijks het geval. In verschillende gesprekken is naar voren gekomen dat het in kleine gemeenten om dusdanig kleine bedragen zou gaan, dat er weinig van wordt verwacht. Om die reden wordt er geregeld in het geheel vanaf gezien.

Veel griffiers geven aan ambities te hebben met fractieondersteuning, maar moeten constateren dat hun volksvertegenwoordiging zelf weinig geneigd is om daarin mee te gaan. Als er al sprake is van budgetten voor fractieondersteuning, dan noemen veel griffiers dat afzonderlijke fracties daar zeer verschillend mee omgaan. Een en ander leidt er toe dat lang niet alle begrote bedragen daadwerkelijk worden besteed, zoals blijkt uit tabel 11. Al met al leeft breed onder griffiers het gevoel dat er wezenlijk meer rendement is te halen uit een professioneel ingerichte fractieondersteuning. Hierbij hebben zij echter te maken met zowel terughoudendheid van volksvertegenwoordigers om 'geld aan zichzelf te besteden' als met een weinig doelgerichte aanwending van de beschikbare gelden door afzonderlijke fracties.

Tabel 11. Verhouding begrote en bestede bedragen fractieondersteuning
(100% = begroot bedrag fractieondersteuning)

	2018	2019	2020	2021
Waterschappen	87	43	46	39
Provincies	103	90	100	99
Gemeenten	68	72	71	70
Meer dan 100.000 inwoners	90	89	88	99
50.000 – 100.000 inwoners	68	72	68	63
30.000 – 50.000 inwoners	59	68	65	62
Minder dan 30.000 inwoners	67	69	71	73

In sommige gesprekken is ter sprake gekomen dat er fracties zijn die de beschikbare budgetten niet altijd conform de daaraan gestelde regels en voorschriften besteden, of de besteding niet goed verantwoorden. Ook dat draagt er aan bij dat betrokken griffiers, of de volksvertegenwoordigers zelf, terughoudend omgaan met de fractievergoeding en niet gauw bereid zijn te pleiten voor uitbereiding.

5. De informatievoorziening

Een goede informatievoorziening ten behoeve van de volksvertegenwoordiging vormt een essentiële voorwaarde voor goede kaderstelling en controle. Vanuit die optiek is een betrekkelijk groot aantal vragen gesteld over manieren en mogelijkheden waar volksvertegenwoordigers over beschikken om hun informatiepositie te versterken.

Dat begon met vragen naar het verkrijgen van zogeheten ambtelijke bijstand. Hiermee wordt bedoeld op de mogelijkheid waar volksvertegenwoordigers een beroep op kunnen doen op intensieve en gerichte ondersteuning vanuit de ambtelijke organisatie. Deze mogelijkheid was al voorafgaand aan de dualisering in de Gemeente- en Provinciewet opgenomen en is ook daarna blijven bestaan. Op de vraag of er sprake is van een regeling voor ambtelijke bijstand kunnen gemeenten en provincies eigenlijk geen ander antwoord geven dan 'ja, deze is vastgelegd in een verordening'. Immers, in de wet is ook genoemd dat er een verordening voor ambtelijke bijstand dient te worden opgesteld. Desalniettemin noemen zes gemeenten dat er geen sprake is van een verordening. Eén provincie stelt dat het verstrekken van ambtelijke bijstand louter op informele basis is geregeld.

Overigens is ‘ambtelijke bijstand’ geen wettelijke vastgelegde mogelijkheid bij de waterschappen. Dit zorgt ervoor dat ook nu de relevante vragen in de waterschappen sterk verschillend zijn geïnterpreteerd en de aantallen een afwijkend patroon hebben. Er kunnen daarmee geen generieke uitspraken over de waterschappen worden gedaan.

Tabel 12. Gemiddeld aantal keren dat ambtelijke bijstand is verleend

	2018	2019	2020	2021	2022
Waterschappen ⁹	10	10	6	4	5
Provincies	0,7	1,3	1,3	0,7	1,3
Gemeenten	1	1	1	1	1
A. Meer dan 100.000 inwoners	2,3	3,0	3,0	3,8	2,0
B. 50.000 – 100.000 inwoners	0,8	0,8	0,8	1,0	1,0
C. 30.000 – 50.000 inwoners	0	0	0	0	1
D. Minder dan 30.000 inwoners	0,5	0,5	0,6	1,7	1,8

Veel invullers hebben in de aanvullende gesprekken genoemd dat er geen duidelijk onderscheid is aan te brengen tussen een begrip als ‘technische bijstand’ en ‘ambtelijke bijstand’. Er is hooguit sprake van een gradueel verschil. Technische bijstand betreft in aanvang de reactie op technische of onderhandse vragen. Maar het kan bij menige overheid eveneens betrekking hebben op advisering over de formulering van moties en amendementen.¹⁰ Er zijn geen vaste criteria om te bepalen wanneer intensieve vormen van ‘technische bijstand’ gelden als ‘ambtelijke bijstand’.

Dat betekent dat er in de praktijk met grote regelmaat vanuit de ambtelijke organisatie, soms direct, soms via de griffie, informatie wordt verstrekt aan individuele volksvertegenwoordigers. Alleen wordt dit zelden bestempeld als ‘ambtelijke bijstand’. Dit leidt er toe dat het gros van de deelnemers heeft geantwoord dat op jaarbasis ‘0’ keer ambtelijke bijstand is verstrekt.

Sommige griffiers benadrukken in dit verband dat de meer intensieve vormen van technische bijstand een groot beslag leggen op de capaciteit van zowel de ambtelijke organisatie als de griffie. Dit blijft nu verborgen achter het lage aantal meldingen van ambtelijke bijstand.

Tevens is gevraagd om aan te geven hoe vaak er door volksvertegenwoordigers schriftelijke vragen zijn gesteld. Het recht op het stellen van schriftelijke vragen is vastgelegd in de Gemeente- en Provinciewet. Dit leidt er toe dat in de praktijk het aantal schriftelijke vragen vaak wel wordt bijgehouden. Over het aantal mondelinge vragen is echter veel minder bekend. Veel overheden geven aan dat sommige volksvertegenwoordigers wel twintig vragen kunnen stellen over hetzelfde onderwerp, zodat ze ook niet zouden weten of ze dat als ‘1’ of als ‘20’ vragen zouden moeten registreren. Bij verschillende overheden zijn afspraken gemaakt over het maximale aantal vragen dat elke volksvertegenwoordiger per vergadering mag stellen.

⁹ Voor de goede orde moet benadrukt worden dat er bij de waterschappen geen wettelijk vastgelegd recht bestaat op ambtelijke bijstand. Dat is in die vorm niet nodig, omdat er maar één – algemeen – bestuur is. Daarmee is eigenlijk ook niet te bepalen hoe vaak daarvan sprake zou zijn. In de verdiepende gesprekken is naar voren gekomen dat bij waterschappen eerder vormen van ondersteuning zijn meegeteld dan het geval zou zijn bij gemeenten of provincies. Daardoor liggen de gemiddelde aantallen bij de waterschappen wezenlijk hoger. Een tweede nuance is dat deze gemiddelde cijfers gebaseerd zijn op de opgave van slechts een beperkt aantal waterschappen.

¹⁰ Bij verschillende overheden is genoemd dat hier soms intensief een beroep op wordt gedaan, hetgeen leidt tot een aanzienlijke belasting van zowel de griffie als de ambtelijke organisatie.

Een overzicht van gestelde schriftelijke vragen is opgenomen in tabel 13. Als het gaat om mondelinge vragen, hebben betrekkelijk veel overheden aangegeven informatie daarover niet bij te houden. Als er al informatie bekend is, is in de praktijk de variatie in het gebruik van mondelinge vragen – en de wijze waarop dat geregistreerd wordt – dusdanig veelzijdig dat betekenisvolle vergelijkingen niet aan de orde zijn.

Informatiebijeenkomsten en werkbezoeken zijn gangbare instrumenten voor volksvertegenwoordigers om geïnformeerd te worden over actuele thema's. Deze instrumenten konden ten tijde van de beperkingen vanwege Corona maar weinig worden ingezet, hetgeen blijkt uit de vastgestelde trend. Bij sommige gemeenten vinden informatiebijeenkomsten standaard plaats voorafgaand aan een raads- of commissieavond (als eerste stap in een zogeheten BOB-model, waarin de eerste stap betrekking heeft op 'beeldvorming', of in de vorm van een 'politieke markt' of 'raadsplein'). Dit leidt er toe dat deze gemeenten verhoudingsgewijs veel informatiebijeenkomsten kunnen melden. In de tabellen 14 en 15 zijn de aantallen informatiebijeenkomsten en werkbezoeken gespecificeerd.

Van instrumenten als enquêtes of onderzoeken die door de volksvertegenwoordiging zelf kunnen worden georganiseerd, is in de praktijk zelden tot nooit sprake.

Sinds enkele jaren is er sprake van verschillende initiatieven om de Planning- en Control-cyclus ook als informatie-instrument ten behoeve van de volksvertegenwoordiging te benutten. Blijkens de beantwoording van de vraag hierover heeft dit in de praktijk enig rendement: 49% van de invullers bij gemeenten, 67% bij provincies en 100% bij waterschappen geven op de vraag in welke mate de P&C-cyclus bijdraagt aan de informatievoorziening ten behoeve van de volksvertegenwoordiging het antwoord 'in sterke mate'.

Er is tevens geïnformeerd naar het gebruik van en de tevredenheid over informatiesystemen ten behoeve van de volksvertegenwoordiging. Hoewel er een wezenlijk onderscheid zit tussen informatiesystemen en vergadersystemen worden deze systemen in de praktijk vaak door elkaar heen gebruikt. Uit de beantwoording blijkt dat ongeacht welk systeem bij een overheid werd gebruikt¹¹, er sprake is van overwegende tevredenheid over functies als gebruikersvriendelijkheid en techniek.¹² Bij vragen over de zoek- en dossierfunctie zakt de tevredenheid wezenlijk terug.¹³ Al met al kan worden vastgesteld dat de gangbare systemen voldoen als vergadersysteem, maar (nog) niet als informatiesysteem. In verschillende gesprekken is genoemd dat griffiers wel de bestaande mogelijkheden beter willen benutten, maar over onvoldoende kennis of tijd beschikken om dat te realiseren. Sommigen zijn daarover in gesprek met de diverse leveranciers en zien vooruitgang op dat punt.

¹¹ Dat betreft respectievelijk iBabs (in gebruik bij 53,7% van de deelnemende overheden), Notubiz (in gebruik bij 19,5%) Parlaeus (3,7%), Green Valley/Roxit Visma (1,2%), Gemeenteplossingen (16%) en overige (0%).

¹² Bij de vraag naar gebruikersvriendelijkheid is 23% van alle overheden 'heel tevreden' en 56% 'tevreden'. Bij de techniek zijn die percentages respectievelijk 10,9% en 63,4%.

¹³ Bij de vraag naar de tevredenheid over de zoekfunctie is 4,8% van de overheden 'heel tevreden' en 28% tevreden. Bij de dossierfunctie zijn die percentages respectievelijk 1,2% en 25,6%.

Tabel 13. Schriftelijke vragen

	2018			2019			2020			2021			2022		
	Min	Gem	Max	Min	Gem	Max	Min	Gem	Max	Min	Gem	Max	Min	Gem	max
Waterschappen	5	19	28	5	20	33	3	29	63	5	30	45	4	21	37
Provincies	7	97	153	27	90	119	68	123	169	69	112	150	52	78	92
Gemeenten	0	82	667	3	87	776	4	89	706	4	83	360	1	54	360
- Meer dan 100.000 inw.	118	255	667	162	311	776	105	306	706	92	201	317	53	123	194
- 50.000-100.000 inw.	0	95	229	52	112	221	35	123	219	36	120	214	22	75	148
- 30.000-50.000 inw.	5	58	350	8	62	350	12	68	360	4	73	360	3	44	360
- minder dan 30.000 inw.	1	49	313	3	42	251	4	40	224	5	52	293	1	40	288

Tabel 14. Informatiebijeenkomsten

	2018			2019			2020			2021			2022		
	Min	Gem	Max	Min	Gem	Max	Min	Gem	Max	Min	Gem	Max	Min	Gem	max
Waterschappen	5	7	11	3	4	5	5	8	11	4	8	15	3	7	10
Provincies	10	41	65	8	25	38	8	36	60	7	41	73	8	25	37
Gemeenten	0	20	160	2	25	160	1	21	160	1	24	160	0	16	120
- Meer dan 100.000 inw.	15	84	160	17	100	160	6	94	160	10	90	160	5	70	120
- 50.000-100.000 inw.	0	18	80	6	22	80	1	20	80	1	24	80	0	11	20
- 30.000-50.000 inw.	0	12	35	3	16	37	3	12	35	2	15	35	3	11	35
- minder dan 30.000 inw.	1	11	30	2	16	40	5	14	50	5	18	50	1	14	60

Tabel 15. Werkbezoeken

	2018			2019			2020			2021			2022		
	Min	Gem	Max	Min	Gem	Max	Min	Gem	Max	Min	Gem	Max	Min	Gem	max
Waterschappen	0	1	2	0	2	4	0	1	1	0	1	3	0	2	4
Provincies	2	12	20	4	7	9	1	4	10	3	3	4	5	8	10
Gemeenten	0	5	26	0	6	52	0	4	21	0	3	21	0	4	32
- Meer dan 100.000 inw.	8	19	26	9	18	28	1	12	21	0	9	21	10	17	21
- 50.000-100.000 inw.	0	4	15	0	5	15	0	3	15	0	4	15	0	5	15
- 30.000-50.000 inw.	0	4	12	1	8	52	0	4	21	0	4	17	0	5	32
- minder dan 30.000 inw.	0	3	6	0	3	6	0	1	8	0	1	8	0	2	8

6. Ter afsluiting

Uit de inventarisatie blijkt een paradox. De aandacht voor de ondersteuning van de volksvertegenwoordiging neemt toe. Onder meer blijkt dat uit de door de tijd heen toenemende budgetten voor de griffie en de rekenkamer. Ook is er sprake van een meer gestructureerde en doelgerichte inzet van instrumenten zoals fractieondersteuning en de P&C-cyclus. Maar directbetrokkenen menen dat de toename van de ondersteuning achterblijft bij de sterk toegenomen eisen en verwachtingen ten aanzien van de volksvertegenwoordiging. Genoemd worden dat het politieke discours, de versnippering in de volksvertegenwoordiging en de rol van social media er alle toe leiden dat 'de waan van de dag' meer en meer aandacht opeist, zowel van de volksvertegenwoordigers zelf als van hun ondersteuning.

De buitenwereld vraagt om meer aandacht, hetgeen onder meer leidt tot een toenemende behoefte aan communicatieondersteuning om de relatie tussen raad en samenleving te versterken, bijvoorbeeld met behulp van burgerparticipatie. In de praktijk komt deze communicatieondersteuning er structureel toch wat bekaaid vanaf. Ook de vraagstukken waar volksvertegenwoordigers voor staan (denk aan zaken als de decentralisaties in het sociaal domein, de Omgevingswet, informatiebeveiliging, WOO) zijn ingewikkelder geworden, hetgeen eveneens een wissel trekt op de ondersteuning.

In verschillende gemeenten en provincies herkennen griffie(r)s deze toenemende uitdagingen. Zij reageren daarop door te streven naar structurele professionalisering van de griffie, door meer (structureel) budget te vragen (en te krijgen), en door planmatig te sturen op in overleg met de volksvertegenwoordiging overeengekomen ambities. Ook worden meer proces- en inhoudelijke afspraken gemaakt met het college van B&W en de ambtelijke organisatie. Maar in de waan van de dag, die nu eenmaal eigen is aan de politiek, worden al deze goede voornemens geregeld doorkruist. Al met al is er nog een wereld te winnen.

Bijlage A Overzicht van deelnemende overheden

Waterschappen (6)	
Brabantse Delta	Rivierenland
Holland Noorderkwartier	Rijnland
Limburg	Stichtse Rijnlanden
Provincies (6)	
Flevoland	Overijssel
Gelderland	Utrecht
Noord-Holland	Zuid-Holland
Gemeenten (70)	
100.000+-gemeenten (8)	
Breda	Leeuwarden
Dordrecht	Rotterdam
Eindhoven	Utrecht
Haarlemmermeer	Zaanstad
50.000-100.000 inwoners (14)	
Assen	Leidschendam-Voorburg
Capelle aan den IJssel	Schiedam
Doetinchem	Sittard-Geleen
Fryske Marren	Stichtse Vecht
Gouda	Westerkwartier
Heerlen	Woerden
Hengelo	Zeist
30.000 – 50.000 inwoners (22)	
Aalsmeer	Oude IJsselstreek
Barendrecht	Overbetuwe
Berg en Dal	Papendrecht
Bernheze	Schouwen-Duiveland
Bodegraven-Reeuwijk	Teylingen
Echt-Susteren	Tynaarlo
Huizen	Tytsjerksteradiel
Kerkrade	Valkenswaard
Lingewaard	Waddinxveen
Medemblik	Wageningen
Noardeast-Fryslân	Zuidplas
Minder dan 30.000 inwoners (26)	
Achtkarspelen	Oegstgeest
Albrandswaard	Oirschot
Ameland	Opmeer
Baarn	Reusel-de Mierden
Beesel	Schiermonnikoog
Bladel	Steenbergen
Culemborg	Terschelling
Dantumadiel	Texel
Druten	Vieland
Eersel	Voorschoten
Kaag en Braassem	Wassenaar
Koggenland	Woensdrecht
Krimpen aan den IJssel	Zaltbommel

Bijlage B Relevante publicaties

- Berenschot, *Onderzoek naar knelpunten in Gemeentewet, Provinciewet en Wgr.* Utrecht 2020
- Peter, K. en P. Castenmiller, *Om de controle door de Raad*, Den Haag, 2019
- Raad voor het Openbaar Bestuur, *Goede ondersteuning, sterke democratie; over de ondersteuning van decentrale volksvertegenwoordigingen.* Den Haag 2020
- Bureau MB, *Raadsgriffies anno 2022, De toekomstbestendige lijn!* Zeeland, 2022.